

H.S.
53

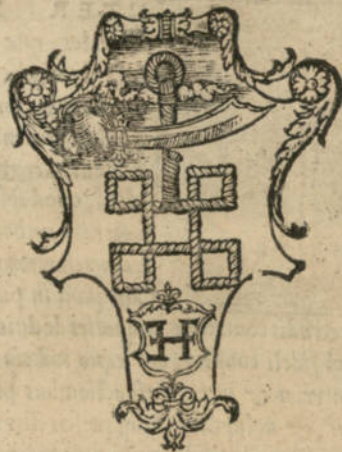
A
11
4

MORE

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO

HENRICI GLA

REANI HELVETII, POETAE LAV
REATI DE GEOGRAPHIA LIBER
VNVS, AB IPSO AVTHORE
IAM NOVISSIME RE
COGNITVS.

APVD FRIEVRGVM BRIS
GOIAE, AN. M. D. XXXIX.

Livraria d'Alcobaça.

CLARISSIMO

POLONIAE BARONI, D. IOAN-

NI A LASKO, DECANO ET

Administratori Gnezneſi. &c. HENRICO

CVS GLAREANVS S. D.

INTER DISCIPLINAS
liberales, quæ citra controuersiam
plurimum adferunt utilitatis uitæ
mortalium, ornatissime uir, mea
quidem sententia præcipuus locus
debetur Geographiæ, non tantum
ob id, quod absq; hac cæca est omnis
ueterum authorum lectio, surda res-
rum gestarum narratio, uerum eti-
am quod in publicis consultationi-
bus, inq; dirimendis controuersijs quoties de ditionis finibus ambigunt
principes, uel fideli consilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem. Ni-
hilo secius interim & in priuatis actionibus plurimum adferens &
commoditatis; & uoluptatis. Eoq; præscis illis ceteræ discipline dis-
sci solent, hæc etiam ediscit; idq; proutinùs à teneris, ut aiunt, unguicu-
lis. Hoc igitur operæ suscepi, partim quod uiderem fatali quadam cæ-
lam tate, pessum ire quicquid est liberalium disciplinarum: partim quod
hæc ars sic est à superioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deter-
reant, uel rerum confusione, lectorem, non institutum huius discipline
principijs ita circumagant, ut semper discat, perdat nunquam, ne
quid interim loquar de ijs, qui tradiderunt, quod ipsi nam intellexe-
runt.

runt. Nam ut Ptolemæi Geographia, summum huius negotij artificium, non conuenit rudibus, ita multum erroris est in elenchis adiectis. Strabo Homerice Philosophiæ admirator, ac diligens rerum omnium indagator, Chorographiam nobis uerius quam Geographiam tradidit. Ipsius Procli Sphæra nimis concisa est, & ad horizonta Græciæ non absq; magna duorum circulorum confusione descripta.

Ioannis autem à sacro busto (ut uocant) tractatus, in utriusum quidem à me non reijcitur: quæ tamen de parallelis, ac climatibus scripta, planè mutila sunt, ut in opere nostro demonstrabimus. Stephanus indicem descripsit, cui fidere multum non ausim. Et nominum mutilatio apud eum multam inducit obscuritatem. Deniq; ex Plinio, Pomponioq; Mela, quid fructus feret, qui nõ imbutus huius discipline rudimentis accerserit? De Macrobio, cæterisq; similibus, non habeo pronunciare quid sentiam, cum multi eorum, ut penè ueteres omnes, in terra situ aberrarint. Quoniam autem iuxta Flaccum, cæpisse dimidium facti est, quo plures ad huius discipline studium accendacremus, uiam aperuimus, ac semitam compendiarium commostrauimus, quasiq; filum porreximus, quo citra errorem ex aliorum labyrinthis sese lector possit explicare. Et si pateris, ut aliquid gloriosius de me ipso prædicem, quanquam arbitror hoc me uere posse dicere, sic in hoc libello me gessi, ut candidus lector confessurus sit, me nec temere, nec sine fructu lectorum, hanc post tot egregios scriptores suscepisse prouinciam. Ceterum ut hoc quicquid est lucubratiuncule tuo nomini dicarè IOANNES Iastanae gentis, imò totius regni Poloniæ præcipuum decus, partim in causa fuit hortator, magnus ille ERASMV S Roterodamus: quem ego uirum cum ipsius maxime merito, ut parentem coluerim semper, plurimiq; fecerim, tamen longe charior esse cepit, posteaquam animaduerti quanti tui illum faceres: Partim ut tuum desiderium saltem hoc pacto lenirem: Partim ut huic opusculo te uel iudicem præberes, uel protectorem: Postremo, ut iuuetus tuo expro uocata, libentius hæc disciplinas amplecteretur

A & quas

EPISTOLA DEDICATORIA.

quas omnes tu ista etate, ista nobilitate, tanto studio, & amplexus es,
& absoluisi. Nimirum non incaussum preluxit tibi Reuerend. in Chri-
sto Pater D. Ioannes à Lasco patruus tuus, Archiepiscopus totius re-
gni Poloniæ, ac ipsius Victoriosissimi, illustrissimi que S I G I S-
M V N D I Regis oculus. Cuius Presulis animi dotes cum re-
censere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam,
non multum desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum,
nascentisq; Ecclesiæ lumina. Sed laudum iam dudum sat est. Glarea-
num nosti, quàm ingenue dicat que animo sentit, minimeq; aliud
in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicum.

decus ac presidium. Basileæ ex Collegio no-

stro. Anno à natali Christi,

M. D. XXIX.

HENRICI GLA.

REANI HELVETII, POETAE

LAVREATI DE GEOGRA-

PHIA LIBER.

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD
SPHAERAE ASTRONOMICAE
notitiam necessarijs. CAPVT .I.

FIGURA EST QVAE TER-
mino, uel terminis clauditur. Terminis, ut Circulus,
Terminis, ut reliquae figurae.

Terminus est cuiusque rei finis.

Figura plana est, cuius mediū neq; subsultat, nec
que ab extremis egreditur.

Circulus est figura plana, una quidem circumducta linea contens
ta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectae lineae, ad circumductā
lineam eiectae, sibi inuicem sunt aequales.

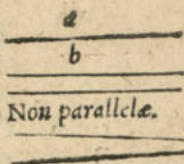
Circunferentia est linea, quae circumulum continet, ad quam lineae rea
ctae, ac sibi inuicem aequales, educuntur. Haec autem est ambitus, et cir
cuitus, curuaturaq; et nonnunquam, licet $\alpha\omega\gamma\delta\theta$, circulus à Latinis,
dicitur. Grecis uero $\pi\epsilon\pi\iota\phi\epsilon\pi\epsilon\alpha$.

Centrum circuli, est punctus ille, à quo omnes lineae rectae, ad ambi
tum circuli eiectae, inuicem sunt aequales.

Linea recta est, quae ex aequo sua puncta interiacet: Vel breuissima
à puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Lineae Parallele aequae distantes sunt, ita, ut si in infinitum protrahā
nonnunquam concurrāt. Quales sunt quae fiunt à rotis curruū, ut hic, b

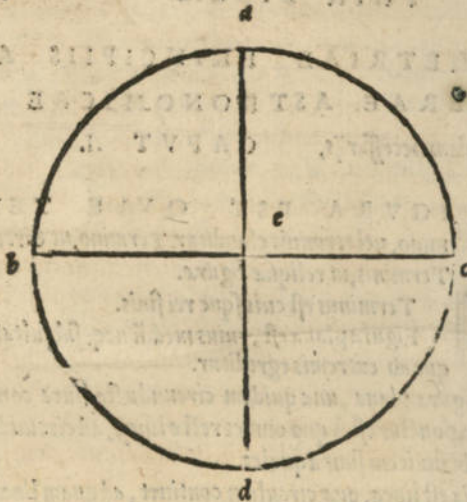
A 3 Diametrus.

HEN. GLAREANI

Diameter circuli, est quævis linea recta per centrum circuli transiens, utrinque ad circumferentiam circuli pertingens. Hæc linea latius dimetiens dicitur.

Dimidius circulus est figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.

Exemplum harum definitionum, a b d c e, tota superficies circulus est, a b d c circumferentia, b c, uel a d diameter. e, punctus, centrum circuli est. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.

a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Est enim figura particula, à lineæ contactu in amplitudinem surgens.

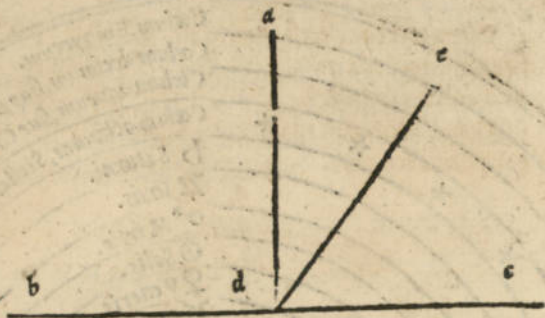
Angulus rectus est, qui ex linea uer lineam cadente, & utrinque altrinsecus duos inuicem æquales angulos faciente, causatur.

Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rectilineus est, qui ex rectis lineis causatur: aut quem lineæ rectæ continent.

Exemplum

Exemplum,
 a db, et a d
 e anguli re-
 cti . b de, an-
 gulus obtu-
 sus & recto
 maior. e d c
 angulus ac-
 cutus & re-
 cto minor.

Angulus curuus, siue circularis est, quem lineæ curuæ, siue circula-
 lares causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.

Angulus spherælis est, quem duo circuli spheræ suis circumferen-
 tijs cõrinent, quales in quouis globo fiunt ex intersectione circulorum.

Aristoteles sexto Phisicorũ ostendit neq; lineam fieri posse ex pun-
 ctis, neq; superficiem ex lineis, neq; corpus ex superficibus. Mathe-
 matici tamẽ imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineã. Itẽ ex
 fluxu lineæ in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiei, cum
 uelut desiderẽ ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimen-
 siones in Mathematicis, Longitudo, ut in lineã: Latitudo, ut in superfi-
 cie: Profunditas siue crassities, ut in corporibus.

DE PRECIPVIS PARTIBVS TO- TIVS MVNDI. CAPVT .II.

SCiendum primũ, uniuersum mundum rotundũ esse, ac omnes prin-
 cipales eius partes, quarũ sunt secundum uulgatam diuisionẽ, quin-
 decim, ubi superius corpus perpetuo circũdat inferius omni ex parte,
 penẽ sicut tunica superiores in capis circũdant inferiores. Est autẽ in-
 fimũ terra, quæ grauitate sua pressa, ad cẽtrum immota recũbit. Deim-
 de alia hoc ordine ascendẽdo, Aqua, Aër, Ignis, Sphæra lunæ, Mercurij
 Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Cœlum stellatum, quæ & octaua
 spheræ dicitur.

GEOGRAPHIA

Sphæra dicitur, & ἀπλυσία, à Grecis. in ea sunt omnes stelle, exceptis septem planetis. Nona sphæra quæ stellis omnibus caret. Decima quæ & primum mobile, & ipsa absq; stellis est. Undecima, quod cœlū Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mūdus ex quatuor elementis est parte corruptibili, et undecim cœlis parte incorruptibili. Est autem hæc diuisio secundum substantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TERTIUM
TIVS VNIVERSI. CAP. III

OMne corpus mouetur uel sursum, ut leuia, Ignis atq; Aër: Vel deorsum, ut grauia, terra & aqua: Vel secundum circulum, ut cœlestia corpora. Motus sursum uocatur motus à medio, id est, centro terræ. Motus deorsum, ad medium: quia ad centrū terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id est, centrum. Motus igitur sursum & deorsum non in infinitum sunt, sed usque ad sphæram lunæ, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus, quam nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoque à Poëta dictū est: Cœlum undiq; sursum.

Decima sphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, super polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notissimus est, circulumq; totum absoluit intra .24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora secum rapit. Quanto igitur corpora ab ea sphæra plus distant, tanto tardius mouentur eo motu: quod potissimum apparet in luna. Hæc enim intra .28. ferme dies totam circuituonem perdit, quod motum eius sphære assequi non potest. Porro hic motus simplex est, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona sphæra, quæ duos habet motus. Vnum superioris sphære, de quo iam dictum est. Alterum ex se, & ex sua natura, ab occasu ad ortum super eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes inferiores sphære

B deficiunt

deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua sphaera tribus mouetur motibus, decimæ sphaeræ, nonæ sphaeræ, & suo proprio motu, qui est à septentrione in Meridiem, superq; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc sphaeram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neoterici, duas alias inuenerunt, persuasi rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi possit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & cælum: Vel mixtum, ut alia omnia. Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur, ut lapis deorsum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sursum per iacentis uim mouetur.

Sunt autem hypotheses, siue à Phisicis postulata.

Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphaera mouet inferiorem, non autè contrà.

Item, stellæ mouentur ad motum sphaeræ, quemadmodum clauus ad motum rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de cælo & mundo. Experimento autè constat, octauã sphaeram tribus moueri motibus, Necesse igitur est duo supra eam esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decimæ sphaeræ, secundus nonæ, tertius ipsius octauæ, ab septentrione in meridiem, super principia Arietis & Libræ, ut iam dictum est. At hæc pluribus, quam oportuit egimus, potissimum tamen hæc de causa, quod postea in circulatorum descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducit. Cuius uero sphaeræ sit, certo definire, nostrum negocium ut nō multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiam si ignoretur. Idē sentio de longa ac operosa tractatione Planetarum, ac eorū motu, qui ppe que ad hanc nostram scientiam nō exigantur. Geographus enim ab
Astrologo.

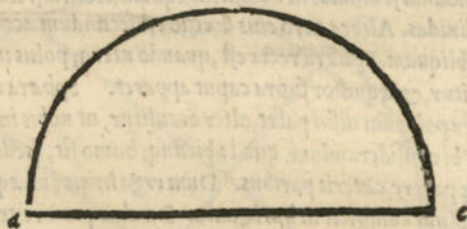
Astrologo excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypotheses accipit. Qua de re oppido quam pulchre ac copiose Strabo lib. 2. disseruit. Sat erit nobis, qui epitomen scribimus, de sphaera rudimentis iuuentutem admonuisse, ac qua poterimus facilitate duxisse. Debent itaq; eius rei nouitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; solem, Meridiem & Septentrionē, ut quorsum quaeuis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI,
quae polorum nomina. CAP. IIII.

Sphaera est (ut ait Euclides libro xi. Elementorum) quando semicirculi manente dimetiente, circumductus semicirculus in seipsum rursus reuoluitur, unde inceptit circumassumpta figura. Haec definitio causalis est & imaginaria, ut pleraq; sunt Mathematicorum. Imaginantur enim Mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

b

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetiens im mobilis, a c. quod si circumagatur semicirculus ille, sphaeram fieri intelligimus.

Theodosius autem in libro de sphaeris ita ait: Sphaera est solida & corpora figura, una quidem conuexa superficie contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectae lineae, ad circumferentiam ductae, inuicem sunt aequales. Et haec definitio propria est, naturam sphaerae admodum exprimens.

Axis sphaerae, est linea recta, per centrum sphaerae acta, circumferen-

B 2 tie ama

tie ambas extremitates attingens, circa quam sphaera uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, sunt puncta axem terminantia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaque duo sunt, Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Asiae habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac septentrionalis. Alter oppositus huic, qui Antarcticus dicitur, & Noticus, siue meridionalis. is à nobis nunquam uidetur, sed ab antipodibus, quos esse, cetero constat.

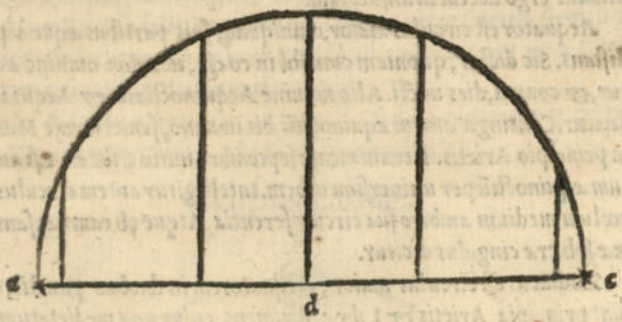
QVO PACTO SPHAERA DIVIDATUR, quid recta, quid obliqua sphaera. CA. .V.

SI, ut supra diximus, sphaera in aetherea, & elementorum corpora diuidi intelligitur, erit secundum substantiam diuisio. Quemadmodum si animal in hominem, equum, leonem, reliquasque eius species diuidas. Altera uero eius diuisio est secundum accedens, in rectam & obliquam. Sphaera recta est, quando uterque polus in horizonte conspicitur, & aequator supra caput apparet. Sphaera obliqua est, dum alter polorum uisui patet, alter occultitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi considerandum, quod ubicumque homo sit, medium caeli illi semper apparere, ceteris paribus. Dum ergo homo sub aequatore est, utrunque polum conspicit in horizonte. Sin ab aequatore cedit, alter polus abscondatur, alter eleuetur necesse est. Et quantum ab aequatore disceditur, tanta erit polorum uariatio. Hinc est dictum apud Geographos, tantam esse poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quem Zenith uocant) ab aequatore semotus fuerit. Exemplum sphaerae rectae a b c, media sphaera & recta. b d, aequatoris dimidietas, a c, poli in horizonte. a d c, axis sphaerae, siue rectus horizon.

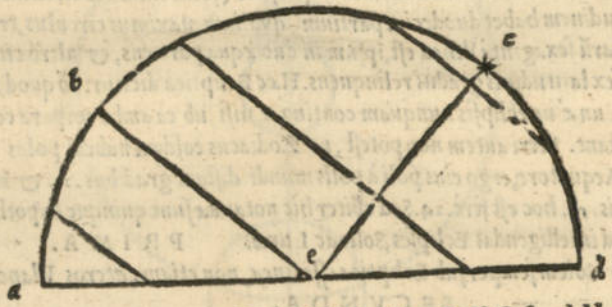
Exemplum sphaerae obliquae. a b c d, media sphaera & obliqua. b e d, medium aequatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a e d, horizon obliquus, ut est in nostra sphaera.

Sphaera rectae exemplum

6

Exemplum Sphaerae obliquae.

DE DECEM CIRCVLIS QVOS IN Caelo Astrologi imaginantur. CAP. VI.

Circuli in sphaera sunt duplices: Alij sunt maiores, qui sphaeram in duo aequa diuidunt: Alij sunt minores, qui non in duo aequa, sed in maius & minus sphaeram secernunt. Circulorum maioru sunt sex: Aequator, Zodiacus, Colurus equinoctiorum, Colurus solstiorum

B 3

HEN. GLAREANI

tiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circulorum sunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancrī, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuersum.

Aequator est circulus maior, omniuaque suis partibus aequē à polis distans. Sic dicitur, quoniam cum sol in eo est, nox diei omnino aequatur, & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis & Aequidialis dicitur. Contingit autem aequinoctiū bis in anno, semel mense Martio, in principio Arietis. Iterum mense septembri, initio Librę. Est autem tum aequinoctiū per uniuersum orbem. Intelligitur autem circulus hic cælum medium ambiere sua circumferentia. Atque ob eam causam prima sphaere cingulus dicitur.

Zodiacus est circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quę sunt principia Arietis & Librę, dirimens, cuius una medietatum ad Septentrionem, altera uero ad Austrum uerzit. Latini eum signiferum uocant. In media autē Zodiaci superficie (solus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus, trecentarū sexaginta) linea est, ipsum in duo aequa partiens, & ultro citroque sex latitudinis gradus relinquens. Hęc Ecliptica dicitur: eò quod Solis Lunę uel eclipsis nunquam contingat, nisi sub ea ambo corpora consistant. Fieri autem non potest, ut Zodiacus eosdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi distant gradibus. 23. & minutis. 51. hoc est serē. 24. Sed obiter hic notandę sunt quinque hypotheses ad intelligendas Eclipses, Solis ac Lunę. **PRIMA.**

Solem semper sub Ecliptica esse lineam, non etiam ceteros Planetas.

SECUNDA.

Lunam non habere per se lumen, sed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram esse longe maiorem Luna.

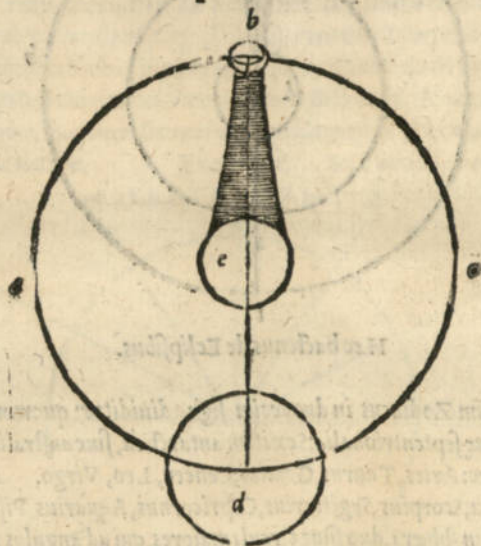
QUARTA.

Non fieri Eclipsim nisi secundum diametrum.

QVINTA.

Lunæ corpus densum esse, & minime translucidum.
 Est igitur Eclipsis solis, quando Luna inter terram solemq; secundum
 diametrum locatur. Lunæ uero Eclipsis est, quando terra inter solem
 Lunamq; secundum diametrum ponitur.
 a b c d, linea ecliptica. e terra. b d, diametrus, per centra
 trium corporum means. d, sol. b, luna, umbra, c b.

Eclipsis Lunæ.

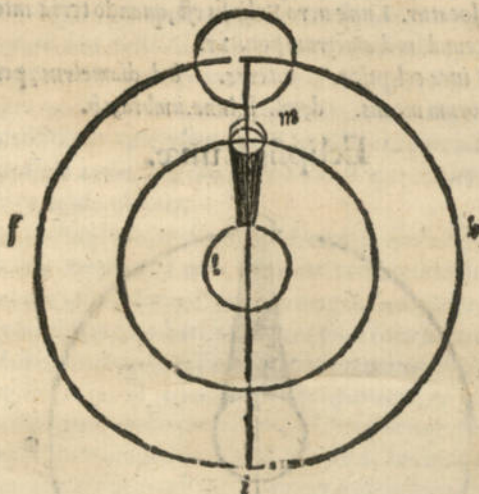

Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

HEN. GLAREANI

Eclipsis Solis.

fg hi, Solis sphaera sub ecliptica: m luna, l terra, umbra m l

Hec haecenus de Eclipsis.

Ceterum Zodiacus in duodecim signa diuiditur quorum sex sunt
arctica, siue septentrionalia: Sex item antarctica, siue australia. Arcti-
ca sunt haec: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Australis
haec: Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Coluri in sphaera, duo sunt circuli maiores, qui ad angulos rectos et
sphaerales se intersecant, diuiduntq; quadrantes zodiaci et aequatoris.
Sic dicti, quod Graeci κολοῖζα mutila uocant et imperfecta, quemadmo-
dum sunt coluri in caelo. Apparent enim dimidiati supra horizontem.

Colurus solsticioꝝ, est circulus maior per principia Canceri, et
Capricorni

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

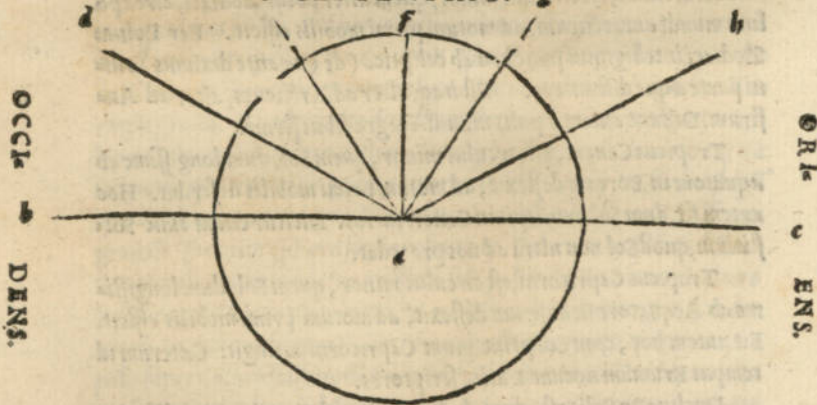
Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis & polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctum pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq; e medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porro tum consideranda est ascendentis solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuissima fuerit, scias meridianum deducendum esse à stilo in extremum breuissime umbræ.

Exemplum: Sit c oriens, b occidentis,

e SEPTENTRIO. g

MERIDIES.

a stilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b breuior a d, & adhuc breuior a e, breuissima autem a f in septentrionem iacta. Nam sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita crescentem: ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

C in.

In horologijs nostræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circūuoluatur, lineam meridianam ostendit, quanquam non prorsus ad amussim. Neque enim eodem meridiano nobiscum, inuenitur lapis ille, sed aliquanto magis orientali. Ac eius auriculæ Septentrionem, tinctæ magnetæ, qui in ijs regionibus reperitur, ostendunt.

Horizon, quem finitorem quoq; dicunt, est circulus maior, superior hemisphærium ab inferiore diuidens. Estq; is, in quem sub diō consistentium, circumducentiumq; oculos, uidetur obtutus deficere, qui et partem cæli uisam, à non uisa dirimit. Diuersarum autem regionum uariis est horizon, et omnium horizontium capitis uertex, polus dicitur. Nam tale punctum omniquaque ab finitore, atq; ipso horizonte æque distat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor est, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus, est circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa polum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) omni parte æque distantem. Est itaq; alter ad Arcticum, alter ad Austrum. Distant autem à polis mundi. 24. gradibus fere.

Tropicus Cancræ, est circulus minor, quem Sol, dum longissime ab æquatore in Boream deflexit, ad motum primi mobilis describit. Hoc autem fit, dum Sol principium Cancræ intrat. Dicitur etiam tunc Solstitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, est circulus minor, quem Sol, dum longissime ab Aequatore in austrum deflexit, ad motum primi mobilis efficit. Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Cæterum id tempus Brumam uocant Latini scriptores.

Declinatio Solis est, dum ab Aequatore ad Tropicos, Sol discedit. Arcus uero Coluri, interceptus à Tropico et Aequatore, distantiam eius habet

eius habet, quæ est, 24. graduum ferme. Tantum enim etiam Tropici ab æquatore distant, & poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictum est.

Ascensio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropiciis Aequatori appropinquat, quanquam sensibile iudicium dicit Solem ascendere, dum ad Tropicum Cancræ descendit: descendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen ascendat

DE COMPOSITIONE MATERIALIS
SPHÆRÆ, ATQVE INIBI DE
Circulorum Theoria, CAP. VII.

Sphæram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos spheræalesq; se intersciant. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cum ambobus Tropiciis, sed Aequatorem in medio, Tropicos ab Aequatore distantes . . 23. gradibus, & . . 11. minutis, hoc est quod nunc toties diximus . . 24. gradibus ferme. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrantum esse nonagenos gradus. Quare secundum eam theoriam, oportet reliqua spatia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur: Primo in tres æquas partes: & hæc deinde rursus in ternas alias: Deniq; hæc singulæ in denas. Atq; ita in quouis quadrante. 90. gradus emergunt. His ita habitis, facile est reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac distantia seruata. 24. ferme graduum, spatia in spheræa facilenoscuntur. Tot enim gradibus distant Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à suis polis: & Zodiacus ab altero Tropico ad alterum ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, scindat autem Aequatorem super Coluro Aequinoctiorum, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorum. Postremo Meridianus & Horizon aptentur secundum ipsorum descriptionem, & parata est spheræa, quantum Geographico negotio usui est.

Integrum est res tota, aut rei pars, quæ sexagenaria diuisione non-

prouenit. Minutum est sexagesima pars integri. Secundum est sexagesima pars Minuti Tertium, sexagesima pars Secundi: atque ita deinceps secundum multitudinem unitate crescentem. Exemplum in circulis: Zodiacus diuiditur in 4. equas portiones, quos quadrantes uocamus, Quadrans in tria signa, Signum in .30. gradus, Gradus in 60. minuta, Minutum in 60. secunda, secundum in 60. tertia, &c.

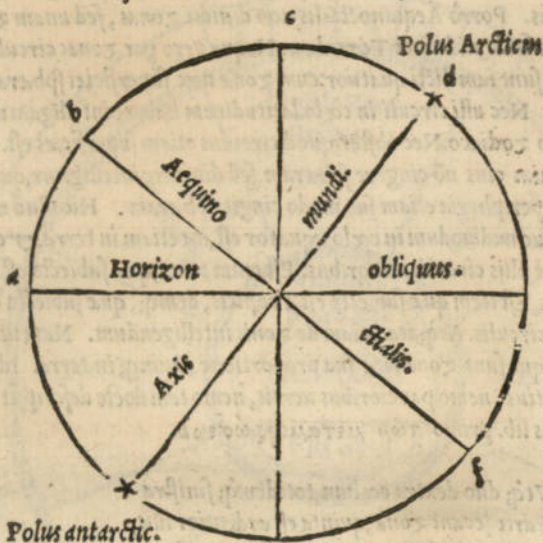
Exemplum in tempore. Dies naturalis in .24. horas diuiditur. Hora in 60. minuta, Minutum in 60. secunda, Secundum in 60. tertia, &c sic deinceps. Colligitur ergo que minuta precedunt, esse integra: que uero sequuntur, esse partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI
INTELLIGATUR. CAP. VIII.

Porro firmis rationibus demonstratum est ab Astrologis, ubicunque locorum homo fuerit, medium caeli illi semper apparere. Hoc autem animaduertendum, in singulis regionibus, singulos esse horizontes. Denique illud etiam operae precium est notare, si homo sub equatore fuerit, illi apparere utrumque polum in horizonte: Sin ab equatore cesserit polos uersus, alterum polorum eleuari, alterum deprimi inuisibilemque reddi. Atque ut res clarior sit, exemplo hoc demonstrandum est. Cede ab equatore septentrionem uersus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumque: itidem uno gradu cedent. Item si ab equatore ad Tropicum usque Canceri ueris, leuatus est polus Arcticus. 24. gradibus ferme, totidem Antarcticus depressus gradibus, tot etiam cecidit punctus oppositus uerticali puncto, ac sic deinceps, donec sub ipsum polum concesseris. Quatuor itaque haec puncta, magnam huic negotio lucem adserunt, quare diligenter consideranda sunt. Colligitur ex his, idem esse si dicas: polus noster .50. gradibus leuatur nobis: Siue: polus noster ab horizonte. 50. gradibus distat: Siue: zenith nostrum ab equatore .50. gradibus abest.

Est autem

Est autem hæc huius rei demonstratio.

Sit Colurus nostro Meridiano iunctus, *a b f.* horizon *a e*, Zenith eius *c*. æquator *b f*. Polus mundi arcticus, *d*. erit *ce*, quarta circuli pars, & *b d* similiter. Probatio, quia sunt quadrantes à polis ad suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porro *cd*, communis arcus est duorum quadrantū *ce*, & *db*. Ipso igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet *b c*, distantia Zenith ab æquatore, & *de* eleuatio poli supra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

DE QVINGVE ZONIS. CAP. IX.

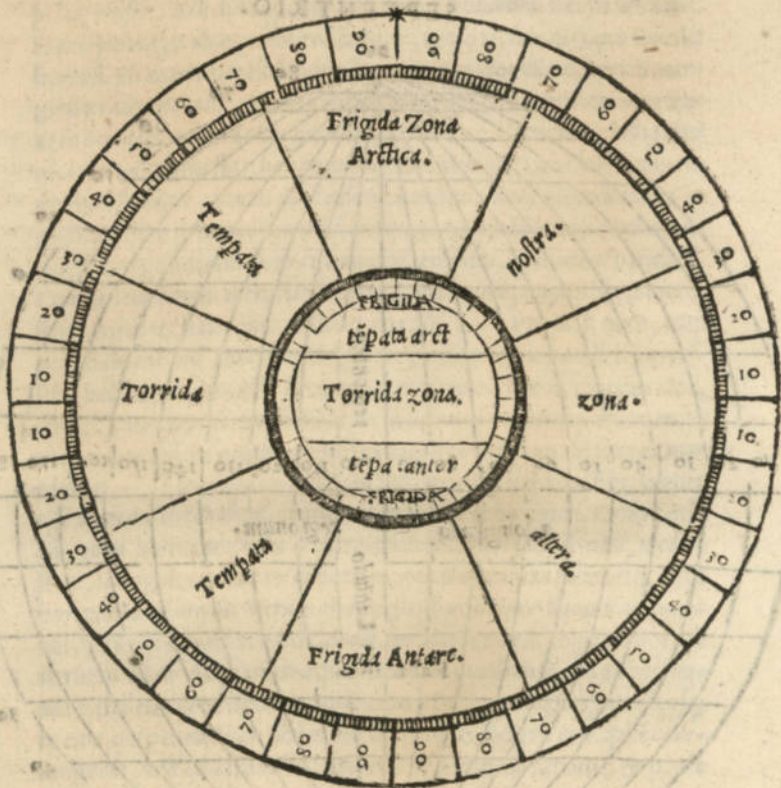
Zona est spaciū de superficie cœli, ac eadem quidem proportionē terræ, inter duos circulos minores comprehensum. Sunt

C 3 autem

autem circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & An-
 tarccticus. Porro Aequinoctialis non diuidit zonas, sed unam zonam
 mediam secat, uidelicet Torridam. Neque uero per zonas circuli intel-
 ligendi sunt iam dicti quatuor: cum zone uox superficies sphaera impo-
 sita sit. Nec ulli circuli in caelo latitudinem habere intelligantur, uno
 excepto zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiam superficies est. Lati-
 tudo enim eius non cingere sphaeram, sed diuidere intelligitur, quanquam
 circuli peripheria etiam suo modo cingit sphaeram. Hic illud notan-
 dum, quemadmodum in caelo aequator est, ita etiam in terra, & eodem
 modo de alijs circulis minoribus. Est enim terra, quae subiecta est aequi-
 noctiali. Est item quae subiecta est Tropici, denique, quae subiecta est ex-
 tremis circulis. Atque ita etiam de zonis intelligendum. Nam ut in coe-
 lo quinque sunt zonae, ita sua proportione, quinque in terra. Id nemo
 exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte descripsit atque
 Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Utque duo dextra caelum, totidemque sinistra
 Parte secant zona, quinta est ardentior illis,
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura dei, totidemque plage tellure premuntur.
 Quarum quae media est, non est habitabilis aestu.
 Nix tegit alta duas, totidem inter utraq; locauit,
 Temperiemque dedit mixta cum frigore flamma.

Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat distantiam quinque
 circulorum. Nam 24. ferme gradus totum negotium uersant.

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM
RATIONE CAP. X.

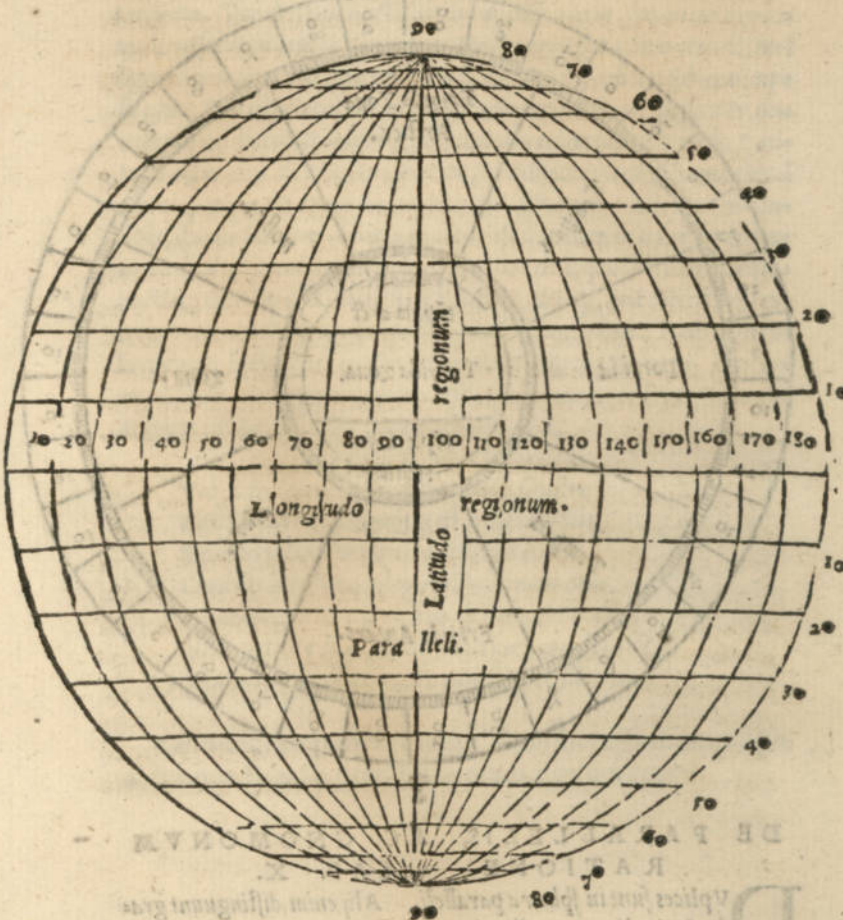
Duplices sunt in sphaera paralleli. Alij enim distinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnunquam quibus gradibus

HEN. GLAREANI.

SEPTENTRIO.

OCCIDENS.

ORIENS.

MERIDIES.

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum dici artificialis. Nam quo magis ab æquatore disceditur, tanto maior uariatio accidit horarū. Hi autem paralleli non pinguntur in mappulam, uerum marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Ut autem intelligatur qua ratione positi sint, hæc prænotanda duximus, Quod longitudo regionum sumitur ab ortu in occasum, Latitudo uero à septentrione in austrum. Porro latitudinem determinant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales: sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessum habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus æquator, & ipsi à meridianis inæqualibus arcubus interfecantur: quorum arcuum proportio sciri non potest, nisi ex totius circuli proportionem ad maximum. Præterea notandum, sub æquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medios secat, ad angulos rectos & sphaerales, æqualesq; arcus supra atq; infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore disceditur, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & diei. Ergo ubi horarū uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis notus parallelus ab oriente in occidentem à Ptolemæo descriptus est, usq; in eum, qui per medium Hyberniæ, ubi propter sphaera præcipitæ coarctationem, non quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hæc subiecta descriptio ex Ptolemæi libro περι τῆς μεγάλης πραγματείας.

20	16 $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$	52. 50. minut.	33 $\frac{1}{2}$	70 $\frac{1}{2}$	153 $\frac{1}{2}$	Per Rheni ostia
19	16 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{2}$ 0	31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	75 $\frac{1}{2}$ 12	220 $\frac{1}{2}$	Per Agrippinam coloniam
18	16 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{2}$	29 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ 12	71 $\frac{1}{2}$	210 $\frac{1}{2}$	Per mediam Maxorim.
17	16	48 $\frac{1}{2}$ minut.	27 $\frac{1}{2}$	67 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	188 $\frac{1}{2}$ 12	Per Borythensis ostia.
16	15 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	46. 51. minut.	25 $\frac{1}{2}$	63 $\frac{1}{2}$ 3 12	174 $\frac{1}{2}$	Per fontes Istri.
15	15 $\frac{1}{2}$	45. 1. minut.	23 $\frac{1}{2}$	60	157 $\frac{1}{2}$	Per mediu pontis Euxini.
14	15 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{4}$	20 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	55 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ 12	144 $\frac{1}{4}$	Per Mæsiliam.
13	15 $\frac{1}{4}$	40. 56. minut.	18 $\frac{1}{2}$	52 $\frac{1}{2}$	127 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	Per Hellespontum
12	14 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	38 $\frac{1}{2}$ 12	15 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	47 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	114 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ 12	Per Smyriam.
11	14 $\frac{1}{2}$	36	12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 12	43 $\frac{1}{2}$ 12	101 $\frac{1}{2}$	Per Rhodum
10	14 $\frac{1}{4}$	33. 18. minut.	10	39 $\frac{1}{2}$	93 $\frac{1}{2}$	Per mediam Phœnicam.
9	14	30. 22. minut.	6 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	35 $\frac{1}{2}$ 12	83 $\frac{1}{4}$	Per inferiora Aegypti.
8	13 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	27. 40. minut.	3 $\frac{1}{2}$	31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	54 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ 12	Per Prolemaida Thebaid
7	13 $\frac{1}{4}$	23. 51. minut. 30. sec.	0	27 $\frac{1}{2}$	65. $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	Per Syenen,
6	13 $\frac{1}{4}$	20. 14. minut.	1 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	22 $\frac{1}{2}$ 12	18 $\frac{1}{2}$	Per Napatos
5	13	16. 27. minut.	7 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	17 $\frac{1}{2}$ 12	51	Per Merœn.
4	12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{4}$	12	13 $\frac{1}{3}$	44 $\frac{1}{3}$	Per Adalicum sinum.
3	12 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{1}{4}$ 12	16 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	8 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	37 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ 12	Per Adalicum sinum.
2	12 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	21 $\frac{1}{3}$	4 $\frac{1}{2}$ 12	32	Per Tetrobānen.
1	12	0	27 $\frac{1}{2}$	0	27 12	Per mediam Apbriam.

Gnomonum umbræ.

Asiliu
4.
Acquino=
Statis.

Æquator

Tropicus
Canceri.

Amphicy Sec.

anti

Numerus parallelorum.

Horæ cum partibus.

Elevatio poli, siue elongatio parallelorum ab Acquatore.

Loca per que scribuntur paralleli.

Climata.

37	Medius annus	90	90				Per mare glaciale	XIX
38	Menses quinq;	84	75				Per mare glaciale	
37	Menses quatuor	78 $\frac{1}{2}$	60	Gradus Tropici ex utraq; parte			Per mare glaciale	XVIII
36	Menses tres	71 $\frac{1}{2}$	45	puncti maxime elevationis suæ			Per Pilappos	
35	Menses duo	64 $\frac{1}{2}$	30	pro horizonta latitudi.			Per mediam Islandiam	XVII
34	Mensis unus	67 $\frac{1}{2}$	15				Per Gothiam	
33	24	66 $\frac{1}{6}$		Per sition primus. i. umbras circum-			Per Gothiam	XVI
32	23	66		(ducentium.			Per Gothiam.	
31	22	65 $\frac{1}{2}$					Per extremam Sorthie.	XV
30	21	64 $\frac{1}{2}$					Per Sorthiam.	
29	20	63					Per Tholen.	XIIII
28	19 $\frac{1}{2}$	62					Per Ebuadas insulas.	
27	19	61					Per septem. Hyberniæ	XIII
26	18 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{1}{2}$					Per mediam Hyberniæ.	
25	18	48		Hic umbrarum rationes deficient.			Per australes part. Hyb.	XII
24	17 $\frac{1}{2}$. 4	57		95	40 $\frac{1}{2}$	40 $\frac{1}{2}$	Per Canolodunū Britan.	
23	17 $\frac{1}{2}$	56		39 $\frac{1}{2}$	39 $\frac{1}{2}$	39 $\frac{1}{2}$	Per mediam Britannia.	XI
22	17 $\frac{1}{4}$	55		17 $\frac{1}{2}$	88 $\frac{1}{2}$	88 $\frac{1}{2}$	Per Bullenū Britannicæ.	
21	17	54. i. minut.		36 $\frac{1}{4}$	87 $\frac{1}{2}$	87 $\frac{1}{2}$	Per Tarnas offid.	X

Per sition septem.

circulus Arcticus.

Polus Arcticus.

Heterocli

In hac figura primus ordo significat numerum Parallelorum. Sunt enim .19. in uniuersum. In secundo ordine posite sunt horæ cum partibus. Deuenitur autem ab .12. horis ad medium annum. Porro tertius ordo declarat, quot gradibus quiuus parallelus ab æquatore distet, donec ad nonagesimum usq; gradum peruentum fuerit. Deinde sequuntur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus æstiuam umbram explicat, Secundus æquinoctialis, Tertius hybernæ, usq; ad .25. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemæus.

Ultimus ordo loca habet in terra habitabili, per quæ paralleli ipsi meant. Marginibus porro apposuius utrinq; illic parallelorum nomina exumbris, hic climatum numerum, Sed de ijs in sequentibus copiosius differemus. Exempli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo .12. horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiuæ umbra est .27. & semis partium, quælium Gnomon. 60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot æstiuæ. Per mediam autem Africam describitur æquinoctialis, ut habet nostra etate terra habitabilis.

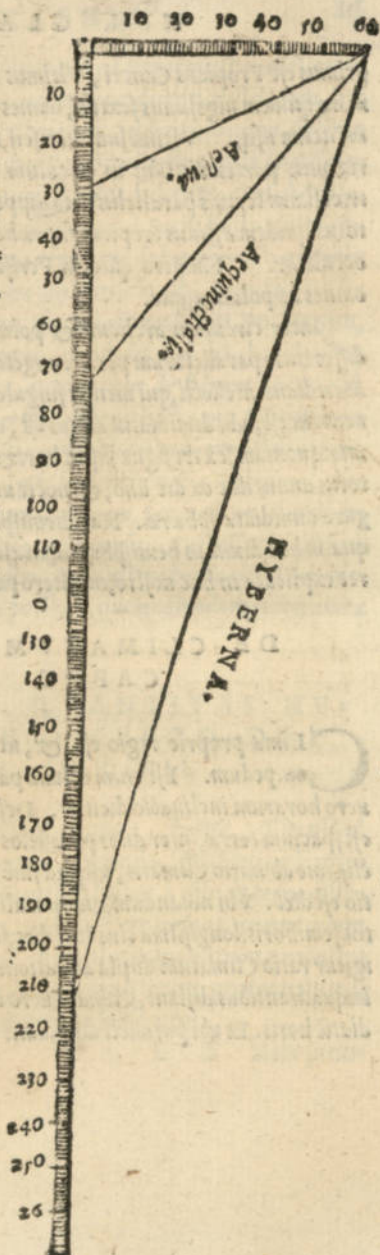
Item secundus parallelus .12. habet horas, & quadrantem: distat ab æquatore gradibus quatuor & quadrante. Umbra æstiuæ partes habet .21. & trientem. Aequinoctialis partes .4. cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meant autem per Taprobânem insulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo coniiciendum.

De Gnomonibus autem hoc sciendum: Erigatur ad perpendiculum stilus in plano, æque cum horizonte iacente, diuidaturq; stilus in .60. æquas partes, in quas eandem & planum iacēs æque scindatur, sed longius multo protendatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queat. Tū sanè in quavis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nam æquinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, æstiuæ semel, ac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicis. Deficiunt autem umbrarum rationes in uicesimo sexto parallelo. Superfluumq; est (ait Ptolemæus) uel horarum

horarum, uel umbrarum quadrantes, in gnomonibus recēscere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porro obiter hic notandum, q̄ ex umbrarum, quanquam alia ratione, triplices sunt nomiati paralleli. Primi Amphiscij, id est, in utrāque partem umbram mittentes. Fit enim bis in anno, sole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbræ ad Austrum declinant, cum Sol circa Cancrum uersatur: ad Septentrionem autem, cum Sol ad Capricornum descendit. Tales certe sunt omnes inter duos tropicos comprehensi paralleli: in figura uero nostra, sex primi.

Alteri sunt Heteroscij, id est in alteram duntaxat partem umbram mittentes. Primus eiusmodi est parallelus per Syenen uidelicet Tropicus Cancrī, quanquam is Solem supra caput habet, nō etiam reliqui Heteroscij. Heterosciorum itaq;

E primus

Gnomonum umbræ in XVIII parallelis.

primus est Tropicus Cancrī, Vltimus autem tricesimus secundus, nū-
m. ro quidem uigesimus sextus, omnes à Tropico Cancrī ad circulum
arcticum usq;. Vltimi sunt Periscij, id est, qui umbram in omnes ho-
rizontis partes mittunt in circulum omni die. Horum primus est
tricesimus tertius parallelus. Quippe in hoc dies. 24. horarum est. Et
totus quidem æstiuus tropicus supra horizonta conspicitur, alter uero
occultur. Numero, quidem Periscij sunt septem, à circulo arctico
omnes ad polum usque.

Inter circulum arcticum & polum, propter sphaeræ angustiam,
differentia parallelorum per. 15. augetur gradus, sed utrinque ab latere
Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiunt, donec sub polum de-
uentum est, ubi dimidiatus annus est, dies unus: dimidiatus alter, nox
una: quoniam sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaq;
totus annus illic ex die uno, & nocte una conflat. Est autem hec fi-
gura dimidiatæ sphaeræ. Nam hemisphaeria eiusdem rationis sunt. Et
quæ in hoc diximus hemisphaerio, in altero prorsus ita habent. Quare
res explicata in hoc nostro, in altero patet.

DE CLIMATVM RATIONE,
CAPVT. XI.

Clima proprie regio est, & ut Columella ait, quoquo uersus
co. pedum. Est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos
uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autem hoc pacto: Clima
est spacium terræ, inter duos parallelos comprehensum, in quo porre-
ctissime ab initio Climatatis, usq; ad finē eiusdem, dimidiata hora uaria-
tio est dici. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab æquatore fuerit,
tot semihoris, longissima eius loci dies, superat diem nocti æqualem. Est
igitur ratio Climatatum dupla ad rationem parallelorum. Nam parallel-
li quadrantibus distant, Climatata uero duobus quadrantibus, id est, me-
diatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis cōstituuntur, ibi Climatata
integris

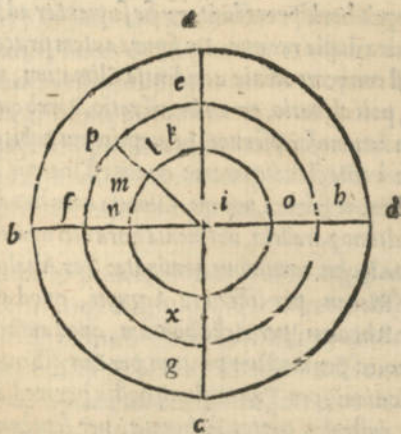
integris horis procedunt, & sic sequenter ad finem usq; parallelorum, serua ta dupla ratione. Ex figura autem precedenti parallelorum, facile est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentie, poli eleuatio, & umbrarū ratio. Porro qui nostra etate de Climatū ratione scripserunt, præceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis est Ioannis à Sacro Busto, quem auctorem de sphaera, uocant. Climata uero haud dubie denominari debēt ab ultimo parallelo, ubi media hora dici uariatio est. Erunt itaq; Climata. 19. his nominibus nominata: Per Aualicum sinum, per Meroēn, per Syenen, per inferiora Aegypti, quod alij $\delta\iota\alpha\ \alpha\lambda\epsilon\ \xi\ \alpha\upsilon\delta\epsilon\ \iota\alpha\epsilon\varsigma$: per Rhodum, per Hellepontum, quod auctor de sphaera uocat $\delta\iota\alpha\ \xi\omega\ \mu\alpha\lambda\alpha\ \gamma$: per medium pontum, per Borysthenis hostia, per Agrippinam Coloniam, per Tanais fluuij hostia, per mediam maiorem Britanniam, per australes partes Hyberniæ, per septentrionalia Hiberniæ, per Thylen, per extrema Scythiæ, per Gothiam, per mediam Islandiam, per mare Glaciale, & ultimum hinc polum usq;. Ceterū ut hic descripta sunt Climata hemisphaerij nostri, ita in altera parte alterius hemisphaerij, eadem ratione constitui possunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

QVOD TERRAE QVANTITAS HV-
MANO INGENIO CERTO DE-
prehendi queat. CAP. XII.

AD eam rem hypotheses sunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum esse proportionem. Secunda. Medium cœli nobis semper apparere. Tertia. Demissos radios à sole, in terræ differenteis partibus, parallelos esse. Quarta. Terram se ad totum cœlum habere uelut punctum. Quinta. Aequalium angulorum productis circumferentias, similes esse, id est, eandem rationem, proportionemq; habere ad circulos suos. Eius est exemplum subsequens.

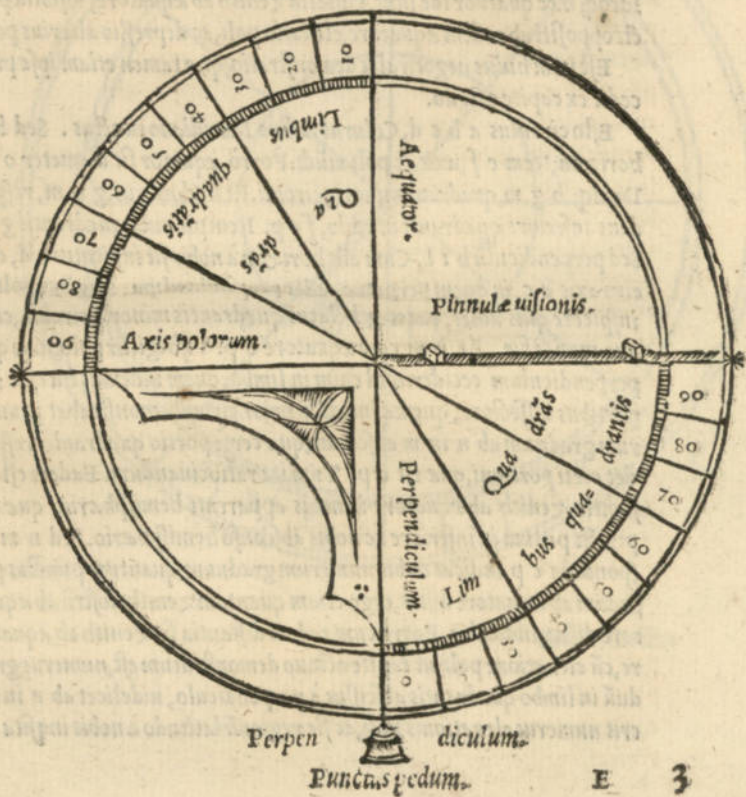
E 2 Nam quem

Nā quemadmodum $b a$,
 est quadrans maximi cir-
 culi $a b c d$, ita $f e$ est qua-
 drās medij circuli $e f g h$
 et $n l$ minimi. Sunt enim
 oēs ad angulū $a i b$. Itē ut
 $p e$ est octaua pars medij
 circuli, ita $l l$ est octaua
 pars minimi circuli. Sūt
 enī ad eundē angulū ar-
 cus. Ita quemadmodū cœ-
 lū in quatuor æquas ptes
 diuidimus, super centrū

mundi, nimirum sua proportionē etiam terra in quatuor partes seindit-
 tur, ut superni quadrantes infernis quadrantibus comparētur. Et quē-
 admodum quadrātes in cœlo nonagenis gradibus diuiduntur, ita etiam
 terrę quadrantes. Cum autem cœlum circumuoluatur, totum utiq; sub
 aspectum cadit: atq; ita facile est illic quartam portionem inuenire. Sed
 eius autem de terra. Quandoquidē homo diutina peregrinatione, ni sua
 periora respexerit, scire nō potest quotam partem eius transierit. Alioq;
 facillimum erat totius terrę quantitātē, atq; adeo omnes eius partes in-
 uestigare. Ideoq; hæc ex superioribus uenari oportet. Quam ad rem
 sunt Arsirolabia, atq; alia instrumenta multa. Porro de quadrante ne-
 gotium facillimum est, id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum
 in partes quatuor, ita ut dimetientes duæ se in centro ad angulos rectos
 interfecent. Deinde semidiametro alteri pinnulas appone, per quas
 poli stella, uel aliud astrum uideri queat: aut per quas radij solares
 possint demitti. Ex dictis autē notum est, si per pinnulas uideas polum,
 eam dimetientem significare axem mundi: alteram autem pinnulis ca-
 rentem, æquatorem. Quod si per foramina pinnularū, radios solis ac-
 cipias

capitulum (quod commodissime fit cum sol sub æquatore decurrat) illa dimes-
 tiens tunc significat æquatorem, altera uero axem mundi. Porro limbus
 quadrantis diuidendus est in nonaginta partes, & si uoles, etiam oppo-
 situs arcus in totidem. Deniq; sige in centrum perpendiculū, & paratus
 est quadrans, quantū ad hoc negotium attinet. Eius hæc est figura.

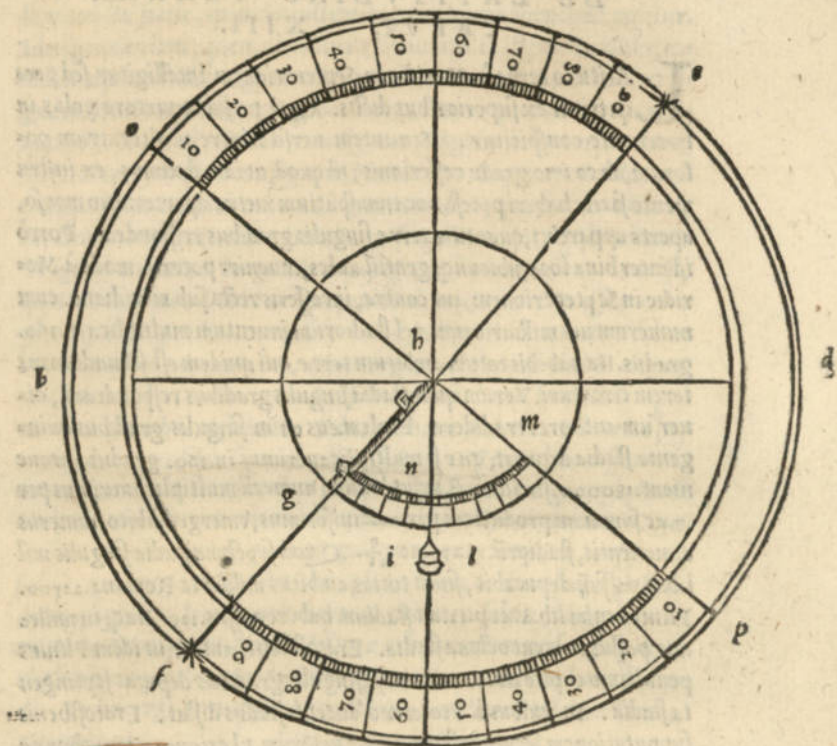
HEN. CLAREANI

Ceterum memoria tenendum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septentrionem cedere tibus nobis, aut contra, à septentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, Zenith capitis nostri, atq; punctum ei oppositum. Nam quantum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositum punctum identidem cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idem sunt, Distantia Zenith ab æquatore, distantia puncti oppositi ab eodem æquatore, eleuatio poli, ac depressio alterius poli.

Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa procedit ex capite octauo.

Esto circulus a b c d, Colurus nostro Meridiano iunctus. Sed b d horizon, item e f, axis ac poli mundi. Porro æquator sit diameter o p, Deniq; h g m, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, g n m, respondens inferiori quadranti in cælo, f c p. Item pinnule quadrantis g h. Sed perpendiculū h i l. Cum autem horizon à nobis sit institutus b d, erit eius axis a c, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inspicere quis uolet, eadet g h latus quadrantis minoris circuli, cum axe mundi f e. At h m, cum æquatore o p. Viso igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse. 90. partibus dissectum, quemadmodum prior formula monstrabat, numerum graduum ab n in m abscindit, quæ certe portio quadrantis respondet cæli portioni, quæ est c p. Tum ita ratiocinandum. Eadem est distantia Zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ est puncti pedum in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed n m respondens c p, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore distat, ergo etiam quantum Zenith nostrum ab æquatore distat, indicabit. Porro cum eadem distantia sit Zenith ab æquatore, cū eleuatione poli, ut capite octauo demonstratum est, numerus graduum in limbo quadrantis abscissus à perpendiculo, uidelicet ab n in m, erit numerus eleuationis poli, ac sic regionum latitudo à nobis ingita est.

De latitudine

DE LATITVDINE TERRAE:
CAPVT, XIII.

Latitudo terre à Meridie in Septentrionem intelligitur, sed perquiritur ex superioribus dictis. Quipe sub æquatore polus in horizonte conspicitur. Sin autem uerso itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu cesserimus, id quod, ut iam diximus, ex instrumento facile haberi potest, hoc tum spatium metiri oportet: quo menso, aperte apparebit, quantum terre singulis gradibus respondeat. Porro id inter bina loca, ubicunq; gentiũ uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, incesseris recta sub meridiano. eum numerum uel milliariorum, uel stadiorum inuentum multiplica in. 360. gradus. Ita habebis totum ambitum terre, qui quidem est secundum maiorem circulum. Verum quot stadia singulis gradibus respondeant, diuersum authores tradidere. Ptolemæus enim singulis gradibus quingenta stadia deputat, quæ si multiplicauerimus in. 360. gradus, proueniunt. 180000. stadiorũ. Rursus si hunc numerũ multiplicauerimus per. 7. ac summam productam per. 22. diuiserimus, emerget subito numerus dimittentis, stadiorũ. 17272. ac $\frac{6}{11}$. Quod si octona stadia singulis milibus passiuũ deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana. 22500. Plinius enim lib. 2. cap. 32. ait stadium habere passus. 125. Itaq; in mille nos passus ueniunt octona stadia. Eratosthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. author est, singulis gradibus deputat septingenta stadia. In quibus à Ptolemæo ducentis stadijs distat. Eratosthenis supputationem secutus est Strabo & ueterum plerique, & author de sphaera. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratosthene, erit. 252000. stadiorum, At millium passuum. 3500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM
CAPVT. XIII.

Sanè à Borea in Austrum per facile est regionum latitudinem, ut scapite præcedente iam docuimus, inuenire: quandoquidẽ utrinq; aliquod

aliquod immobile principium est, uidelicet polus. At ab ortu in occasum non ita facile, quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in .12. signa diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci signa in æqualiter oriuntur atq; occidunt. Porrò quindenii gradus æquinoctialis, id est, dimidiatum signum, singulis horis conscendunt, Triceni uero, id est, totum signum, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus æquator intra .24. horas exoriat, quæ faciunt diem naturalem. Item semicirculus intra .12. et singuli quadrantes senis horis: Ut igitur ciuitatum longitudo inuestigetur, hoc considerandum est, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Necessum enim est, ut quæ magis ad orientem sunt urbes, etiam citius orientem solem habeant, quàm eæ, quæ ad occasum uergunt. Quod si ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem solem quàm altera, haud dubie quinque gradibus distabit. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, distabit gradibus septenis ac semisibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuersis regionibus potest accipi, ex uno aliquo, quod eodẽ tempore, atq; adeo uno momento apparet in diuersis regionibus. Quales sunt eclipses lune, quæ uno quidem minuto temporis consistunt, sed ijs, qui magis orientales sunt, plures horas de horoscopo abscindunt, quandoquidem citius habuerunt orientem solem, ideoque citius etiam numerarunt: ut Arbils Assyriæ urbs orientem uersus, habuit Eclipsim hora quinta, quando Carthago occidentem uersus hora secunda. Tribus ergo horis distant, gradibus .45. auctore Ptolemæo libro .1. capite quarto.

Eius sit typus subsequens.

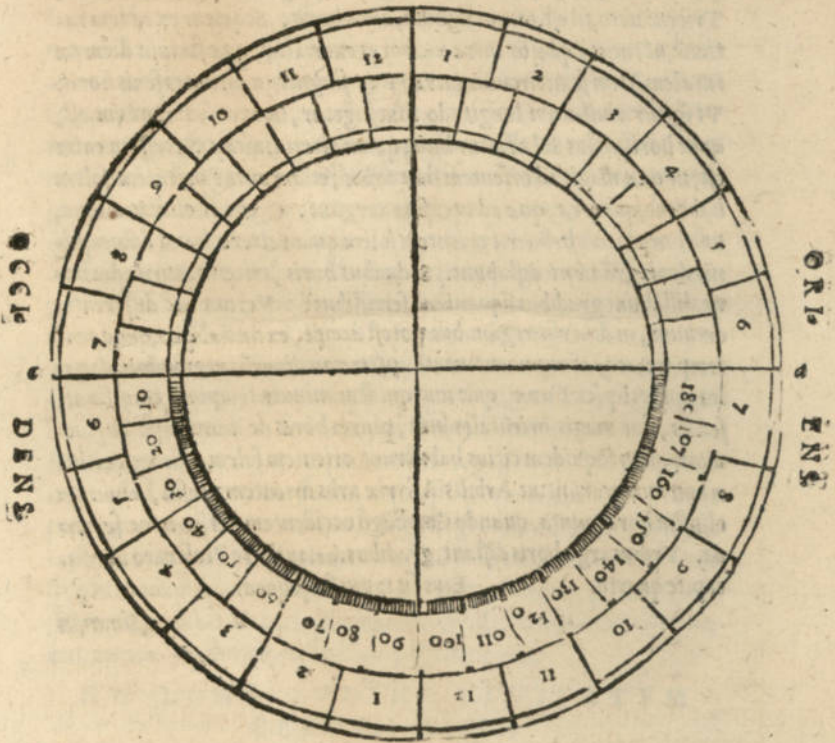
F

a, Sinarum

HEN. GLAREANI.

a, Sinarum regio & oriens. c, Fortunatae insulae & occidentis.
 a b c, superius hemisphaerium cognitum. a d c, inferius hemisphae-
 rium Ptolemaeo incognitum. b c d, arcus noctis Sinarum. d a b,
 arcus noctis insularum Fortunatarum.

SEP= b TENTRIO.

MERIDIES.

DE MENSURA ET EIVS PARTIBUS, atq; inibi de pede Romano. CAP. XV.

Mensuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse constat: Partes uero eius multæ sunt, cum apud Latinos, cum apud Græcos. Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia. Estigitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum posita. Palmus minor quatuor habet digitos, græce παλαιστή, à nostris transversæ manus. Maior, 12. digitos, quem Græci σπιθαμήν uocant, Latini didrachmem. Pes quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubitum, sesquipedem. Gressus, duos pedes et semissem, græce βήμα. Passus quinque pedes, hoc est, duos gressus. Orgia, sex pedes: est enim mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budeus. Stadium 125 passus. Plethrum centum pedes, quanquam sepe pro iugero capitur. Diavlos, duo stadia. Milliarium nomen habet à mille passibus: continet autem stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schœnus 60. stadia. Parasanga 30. stadia. Stathmos porro, id est, tabellariorum, siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, non ita certa tamen: apud quosdam tamen milliaria, 25. et semis continet.

Quando autem de mensuris certatim omnes præcipiunt, qui Mathematica nostra ætate docent, pauci uero, quoties quid oculis subiiciendum est, quicquam certi adferre in medium possunt, opere pretium uisum est nobis, mi ornatissime Ioannes, studiose iuuentuti indicare uel unam hic mensuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam cū Lutetiæ degerē, à Clariss. uiro, D. Guiljelmo Budeo, Galliæ nostræ maximo ornamento, accepi. Nam forte cū ab urbe pestis nos pelleret, ac ambulare aliquo liberet, commodū in mentē uenit, ut illius uillam inuiserem. Et uidi quidem non absq; ingenti uoluptate. Demum Basiliæ cū benignitas tua è Francica legatione reuersa, uellet aliquot mensibus hic frui cōsuetudine D. ERASMI Roterodami, uere ac Christianæ Theologiæ instauratoris, parentisq; nostri, ac omniam studiosorū,

MEN. GLAREANI

monstraretq; mirificum hoc opus sphaerae, quod Christianissimus Galliarum rex FRANCISCUS tibi dono dederat in monumentum amoris mutui. Memini me quoque tum tibi commonstrasse, quid muneris ego à Budeo, eiusdem illustrissimi regis Secretario haberem. . Erat munus illud tuum regium, eximium, ac magnificum, à maximo principe datum. Meum nõ eiusmodi, sed tamen quale decebat doctum ac eximium uirum dare, studiosum accipere. Certe ut nulla sit donorum comparatio, certe animi nobis aestimandi sunt. Rex est omnium munificentissimus, Budeus omnium humanissimus, uterq; magnificus, uterq; humanus. Sed ad rem reuertar. Iubebas tum ut faber aliquis eundem pararet tibi pedem, quod factum est à nobis sedulo. Atque hic est, quo urbs Parisiensis in operibus publicis utitur. Putatq; Budeus eam formam à Romanis in Gallias, ut pleraq; alia, uenisse. Eam hic oculis subjicere placuit, sed dimidiatam duntaxat, propter spacij angustiam.

Porrò cum hæc scriberem, in manus nostras uenit alius Romæ pedis typus Leonardi de Portis, Iurisconsulti Vicentini, uiri apud prime eruditi, ac diligentis, quam ait Romæ in hortis Angeli Colocij uiri doctissimi extare. Eam quoque formam hic appinximus, ne studiosi hic quicquam desiderarent.

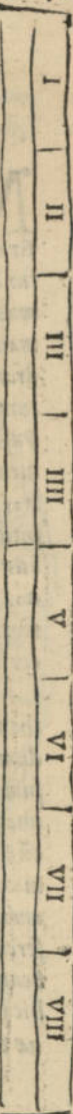
Parisiensi pedi ferme conueniunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autem Leonardi pedem plus uncia. Et ipse Leonardus ingenue fatetur pedum publicorum formas maiores esse uncia. xvi. digitis manus non omnino crasse, ut nunc sunt homines. Ridiculum autem fortassis, quod quidam putant olim maiores fuisse homines, quam sint nostra ætate. Ut res se habeat, uerisimilius est cum primum typus hic hominibus placeret, ut mensuræ examen esset, electum esse hominem eximie stature non omnino portentose, nec etiam prorsus uulgaris, à cuius magnifica forma,
 magnifica.

Unciae siue
 pollices.
 Digniti.

Dimidium pedis Romani, ac urbis Parisiensis.

Digniti.
 Palmi.

magnifica mensura acciperetur. Et uidi quorum pedes excederent hęc formam Parisiensem, sed in paucis: in plerisq; deficere. Leonardus puetat à natura hęc inspicienda: quandoquidem denominatio pedis à natura est: Et siliquas ubiq; esse easdem, & digitos quoq;. At ego conijcio postea hanc per siliquas diuisionem à doctis adiectam, primū autem pedem usurpatū ut nūc publice habetur. Verum huius negotij institutū non est, ut hęc exactius prosequamur. Quod autē ad negotium nostrum attinet, sciendum in omnibus circulis maioribus, quoquo uersus trahantur, omnes gradus æquales esse, atq; singulis quingenta stadia respondere, auctore Ptolemæo, si codex non fallit. Nam auctore Eratosthene, quem fermè sequuntur Geographi, collatio singulorum graduū, est septingentorum stadiorum. Neq; uerisimile est, ducentorum stadiorū differētiam in singulis accidisse gradibus. Id etiam supra adnotauimus, cum de latitudine terrę diceremus. Quapropter multiplicata cœli gradus, qui sunt. 160. in quingenta stadia, subito emergent, maximi cuiusq; circuli stadia. 180000. quę si per octo diuidantur, prouenient milliaria italica. 22500. In parallelis autem discrimen est. nam quanto æquinoctiali propinquiores sunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationem in gradibus. Contra uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in gradibus. Hęc in tabulis Ptolemæi ferè marginibus apponitur.

DE VENTIS. CAPVT. XVI.

Ventus est exhalatio calida & sicca, lateraliter circa terram mota. Causa efficiens uenti est Sol & astra. Materia uero exhalatio, quę dum in sublime, partim astrorum ui, partim natura tollitur, obstaculum inuenit mediam regionem aëris frigidam, & ab se pelentem calidum. Ideoq; retruditur exhalatio, meatq; in obliquū circa terram. Vbi notandum, aërem secundum qualitatem, diuidi in tres regiones: Infimā, quę proxime circa nos est, plerunq; temperatam: Me-

F 3 diam frigi-

REN. CLAREANI

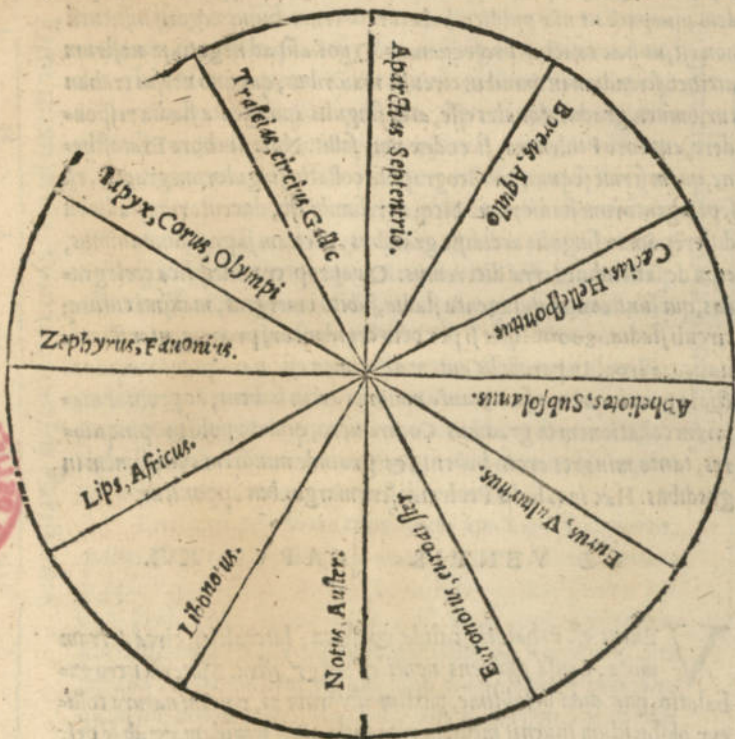
Nam frigidam, quam attingunt celsissimi montes. Tertiam supremam
 calidam, proximamq; sphaerae ignis. In hac postrema generantur dra-
 cones uolitantes, stellae cadentes, & similes inpressiones, ut uocāt Phi-
 sici. Quod uero ad loca uentorū attinet, notandum in quouis horizon-
 te quater

SEPTENTRIO.

te quater

OC-
CIDENTIS.

O-
RIENS

MERIDIES.

æ quaternas uentrorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas adpingere oportet. Erunt itaque tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie: quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utrinque imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraque parte. Poëtæ uero quatuor duntaxat uentos principales nominarunt: ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, ab septentrione Boream, & ab meridie Austrum. De hac re sunt hæc Manilij duo carmina.

Affer ab axe ruit Boreas, figit Eurus ab ortu.

Auster amat medium solem, Zephyrusq; cadentem.

Eandem rem Naso lib. i. Metamor. describens, quamquam magis explicato sermone, atq; adeo splendidioribus figuris deperinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit,

Persidæq; & radijs iuga subdita matutinis.

Vesper & occiduo quæ littera sole tepefcunt,

Proxima sunt Zephyro, Scythiam, septemq; triones

Horriser inuasit Boreas. Contraria tellus

Nubibus asiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionū, sanissimi Boreas, & Subsolanus: pestiferi Auster & Chorus: tonitruosi præ cunctis quidem Boreas, quamq; etiam Circius & Chorus: hi etiam fulminosi sunt. Zephyrus, pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundū diametrum horizontis, quemadmodum Zephyrus Subsolano, & Septentrio Austro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiam uentis impo-
nuntur, esse à contraposis terris, quemadmodum Greci Cæciam dixerunt Hellepontium, quod ab Helleponto in Græciā deferretur. Et Horatius Chorū uocat Iapyga, quemadmodū etiā Ptolemæus, q; ab Iapygio Italiae promontorio euntibus in Aegyptum flet, ut in Ode. 1. Sic te diua potens Cypri. Eadē ratione Latini Circium uocauerunt Gallicū, q; à Gallia feruntur. Porro multi docuerunt ut omni tpe sciatur unde quis uentus flet:
quemadmo-

quemadmodum Vitruuius lib. 1. negotium non ita magnum, si figuram istam, quam pinximus, in planum ponas, atq; in eius medio stilum erigis, à quo dependeat linum, aut quippiam aliud, quod uento agitari queat. Id unum tamen cura, ut dimetiens illa, cui inscripti sunt Notus & Septentrio, lineam meridianam presentet, quod horoscopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMAEVS AC
eius sequaces pinxerint orbem. CAP. XVII.

Cum uellet Ptolemaeus longitudinis terrae etiam ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam suam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliae ad ortum, quantum aliae ad occasum tenderent. Constituit itaq; ad occasum Meridianum, qui per polos transiens, altera dimidiata parte ad orientem usq; protenditur, totamq; habitabilis terrae longitudinem claudit. Quae ut ipse inuenit, ex duobus quadrantibus constat, gradibus autē bis nonaginta, id est. 180. Verum nostra aetate alteri quoq; duo quadrantes magna ex parte lustrati sunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata duntaxat uideri parte. Ut igitur tota habitabilis sub unum aspectum ueniret, qui nostra aetate habitati orbis typum pinxerunt, globi superficiem aperuerunt, uelut chlamyde magis pansa. Videmus autem globum circulis circumdatum, ac primis quidem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad angulos rectos, quemadmodum Coluri in sphaera, sese intersecant, ac totam superficiem in quatuor quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemaeus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. A lieros duos nostri utrinq; marginibus adiecerunt. Porro omnes lineae, quae à polo in mappa descendunt, uocantur Meridiani: quae uero ab ortu in occasum, Paralleli dicuntur, eo quod nullo in loco conueniant. Cuiusio omnium frequenter fit gradibus denis, quanquam & quouis fieri potest.

De pictura

DE PICTURA GLOBI:
CAPVT XVIII.

Terram in globum pingere uulgato hoc modo possumus. Primum sane inquirendi sunt poli, & hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potissimum ex quadrantibus constat. Deinde inuestigandus est equator, quem eodem pacto, quo polus, inuestigare possumus, ita ut ab utroque polo omnibus partibus aequatissime distet. Meridianos autem faciemus omneis, in polo coeunteis, & in equatore maxime distantes. discernuntur autem frequenter in mappulis densis gradibus, nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum est. Eorum centrum est in equatoris peripheria inquirendum. Et paralleli quidem totidem gradibus discernuntur, quorum centrum est polus. Deinde ponamus alicubi numerum graduum longitudinis terre. Is autem ad occidentem post Hispanias incipit, ut constituit Ptolemæus. Porro eum numerum pingere coeuenit ad incognita terre. Sic enim nusquam impedimento erit. Latitudinis gradus etiam ad occidentem pingi possunt. Et in pingendis terris utile etiã fuerit ab ipsa mox Hispania incipere. Ducendi sunt aut primus termini littorum trium partium continentis, Europa, Africa, atque Asia. Postea uero et fluiuij, et montes maiores pingendi, quantum spatij iniquitate non excludimur. Insulae quoque, & maris sinus, & si qua alia adijci possunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi possunt.

DE INDUCENDA PAPPYRO IN
GLOBVM. CAP. XIX.

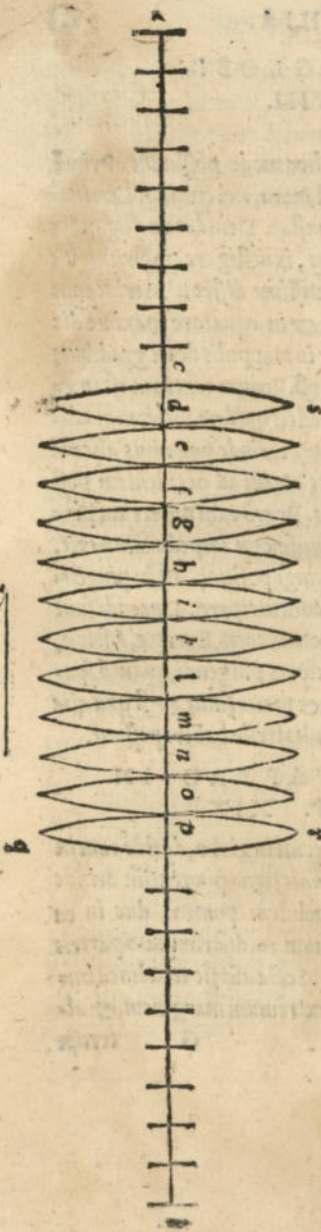
Habito quadrante cuiusque maximi circuli in globo, diuide eum in partibus treis, ut consuetudo est communis signa pingentium: deinde accipe papyrum, quam in planum immobilem ponito, duc in eam quam longissimam lineam, in qua ut minimum 30. discriminaso partibus quales in quadrante globi ternas inuenisti. Secta aut sic tota linea huiusmodi partibus, ponito circini pedem ad extremum marginem, & ale

terum extende pedem in undecimū punctum, ita ut dena
trāsmitas spacia, duc subinde arcus circularū, hemiciclijs
minores, ex puncto in punctū, deinceps mouendo pedem
circini. Porro in alterum marginem conuerso circino, con
uersos duc arcus, ac .12. sectis partibus, habes papyrū, quā
globo inducas. Sunt autem uelut .12. zodiaci signa, sed in
æquatore facta, quanquam in his error bisariam accidere
potest, & quod globi raro uere rotundi ab artificibus pa
rantur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à
mediocriter exercitato facile corrigi possunt.

Sit linea a b, in triginta æquis diuisa partes, quales sin
guli quadrantes æquinoctialis ternas habēt. Ponito circi
ni pedem alterū in b, alterum extende in o, sic enim dena
transmittes spacia, duc arcum q r. Deinde ex b promoue
circinum uno puncto. ita enim alter pes in n ueniet. Tum
rursus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum
fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum,
ita ut in a posito uno pede, in d alterū extendas, atq; illic
duc arcum s t, & emerget duodecima pars superficiei quā
querimus c s dt. Deinde ex a promoue uno puncto circi
num ut antea in altero margine fecimus, ita enim in e pes
alter ueniet, ac deinceps promoue donec ad p deuenieris,
ac habebis duodecim partes papyri, quā globo apte circino
ponere poteris, quanquam superne propter sphaerae coare
ctationem nonnihil superabit. Sed id corrigere haud mag
no negotio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS GEO
GRAPHORVM.
CAP. XX.

Dimensio.

Quadruplicia sunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumq; locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, æstus, Euripus, Bosphorus, portus, littus, agger, ora, Chersonesus, id est, peninsula, isthmus, insula, promontorium. Altera nomina generalia, partium terræ sunt hæc: Continens, terra, territorium, regio, regnum, prouincia, Gentiles, populus, plebs, urbs, Ciuitas, Oppidum, Emporium, Castellum, Vicus, Pagus, Villa, Casa, Tugurium. Tertia nomina agrorum sunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Clivus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratum, Pascua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & similia. Quarta, nomina generalia fluuiorum, stagnorum, & ceterorum aquosorum locorum, sunt hæc: Fons, Riuis, Fluuuis siue flumen. Torrens, Fluentum, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Ostium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Cisterna, Piscina, Therme. Hæc apud Ioannem Cocleum Noricum amicum nostrum, diffuse ac eleganter descripta, paucis attingimus, ne in alieno opere ingeniosus esse uideremur.

DE DIVISIONE TERRÆ CAP. XXI.

Quoties fit mentio de diuisione terræ habitabilis, intelligitur hæc sectio de superficie terræ supra aquam extante, quam homines & reliqua animantia inhabitant. Eius tres sunt partes: Europa, Africa & Asia. Minima est Europa, in qua nos sumus. Caput eius Roma. Media est Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij emula. Maxima autem est Asia, cuius caput quondam Troia. Porro hæc tres partes uocantur Continens. Nam insula dicitur undiq; circumlata mari. Nec alicubi harum adherēs cōtinuata terra. Europa diuiditur ab Asia mari Aegæo, Propontide, Ponto Euxino, Meotide palude, Tanai fluuio, & hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad septentrionē porrigitur. Inter mare Aegæū & Propontidem est Hellepontus, per quem olim tranauit Leander ab Abydo ad Sestum, urbes littorales, illā Asiæ,

G 2 hanc Europæ.

hanc Europæ. Inter Pontum Euxinum & Propontidem est Bosporus Thracius. Inter Meœtîm & Pontû Euxinum, Bosporus Cimærius, ab oppido Cimærio Thauricæ Chersonesi, quod ipsum tamen à Cimbris nomen habet, authore Strabone lib. 7. Badem Europa ab Africa diuiditur, primum freto Herculeo, deinde mari mediterraneo, quod etiam nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nã ubi Iberiam, id est, Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum. Vbi Galliam, Gallicum: post Ligusticum, ab Liguribus populis: & Tyrhœnum, & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Hadriaticum, siue Venetum, siue Superum: Ionium deinde, & Siculum à Sicilia, & Sardoium à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum &c. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico, mariq; rubro, qui & sinus Arabicus dicitur. Deinde linea quæ ab Heroum ciuitate per isthmum, quo Asia & Africa coniectantur, ad nostrum mare uergit, quamuis plerique authores ponant terminos Asiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib. 2. cap. 1. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari, quam flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, astrahatur, si Nilus statuatur terminus.

EVROPA

DE EVROPA ET PARTIBVS
eius maioribus. CAP. XXII.

AB Europæ descriptione omnes authores inceperunt, tanquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorum potentiam. Strabo etiam libro. 2. multas præterea rationes adfert. Hanc Ptolemæus.

meus libris duobus uidelicet secundo & tertio, descripsit, in utroq; regionibus denas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europae sint. 34. tabulae uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Betyca, Hispania Lusitania, Hispania Taracoenfis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonensis, Germania magna, Rhetia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Haecenus ex libro secundo apud Ptolemaeu, sequente uero libro rursus. 17. haec: Italia, Cyrenus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Thaurica Chersonesus, Iazyges Metanastae, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epyrus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula.

DE REGIONIBVS QVAE LIBRIS SECUNDO ac tertio apud Ptolemaeu continentur.

Et primum de Insulis Britannicis.

CAP. XXIII.

CVM autem in describendo orbe, ingenium ac industriam Ptolemaei nemo uicerit, operae precium uisum est nobis illuc inuentum uelut ad fontem, & perfectum huius negocii artificem dirigere. Perstrinximus itaq; regionu generales fines ad illius praescriptionem, pauca adijcetes rerum uel priscaru, uel nostrae aetatis insigniuq; locoru quaedam noia, ut uidelicet caedum inuentutis alleuaremus. Porro nec in artificio solum eximius Ptolemaeus, sed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dextera, hoc est, ab occasu ad ortu: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atq; occidentali incepit.

Hybernia itaq; insula à Septentrione Hyperboreo alluitur: occasu, ab occasu occidentali, à meridie Vergiuo, ab ortu Hybernico. Hodie dicitur Irlandt. Paret autem Anglorum regi. Homines sunt agre-

I.
Prima Europe
tabula.

WEN. GLAREANI

tes. In ea fabulantur esse D. Patricij purgatorium. De hac miranda scribit Pomponius Mela.

Cōtrarium autē qui
dam hodie uiderunt

Albion à septentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occasu Hybernicum & Vergiuum, à meridie Britannicum, ab ortu Germanicum. In ea neque montes sunt, neq; paludes, auctore Ptolemæo. Hodie in duo regna diuisa est insula, Angliæ, & Scotiæ: quibus populis nõ admodum conuenit. Insula triquetra est apud Cæsarem & Strabonem. De ea copiose tractat Cæsar libro. 5. de bello Gallico. Insulæ adjacent his Crchades tringinta numero, & Thyle septentrionis ultima apud æteteres.

DE HISPANIA, CAP. XXIII.

Secunda Europæ
tabula.

Continentis prima portio ad occasum, est Hispania, que à Septentrione Cantabrico, ab occasu occiduo clauditur Oceano, à meridie fretum Herculeo, & mari nostro, ab ortu Pyrenæis montibus, qui Galiam ac Hispaniam determinant. Strabo lib. 3. corio bubulo adsimilat. Hæc treis in partibus à Ptolemæo diuiditur, in Beticam, Lusitaniã, & Taraconensem.

Betica à Beti fluuiis denominata, fines habet à septentrione Lusitaniam, diuisam ab ea fluuio Ana: ab occasu oceanum occiduum, à meridie fretum Herculeum & mare nostrum, ab ortu lineam, que à Balearca ciuitate ad Anam ducitur. Hæc regio hodie regnum Granatæ dicitur.

Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam ab ea flumine Durio, ab occasu Oceanum occiduum, à meridie Anam flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquanto maiorem facit Strabo, Et nostra quoque etas. Protugallia enim uocatur, regnum nobile, cuius solertia factum est, ut ab Hispania in Indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea est Vlybna, quam Plinius Olyssipponem uocat.

Taraconensis Hispania, plus quàm dupla ad priores, à septentrione
occiduum

oceanum Catabricum, ab occasu occiduum habet, Lusitania, Beticam q̄: à Meridie mare Ibericum, siue nostrum, ab ortu Pyrenæos montes ac Galliam. Hanc secat amnis Iberus, à quo olim Romani Hispaniam interiorem ac ulteriorem diuiserunt. Hæc natio hodie quatuor habet regna, Castelle, Gallicie, Nauarre, ac Tarraconie, ab inclita Scipionum ciuitate. Præclarissimi in Hispania populi Celtiberi, ac eorū urbs Numantia, quæ Romanis decem annis restitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguunthum oppidum in signi clade sub Hannibale clarū, & Carthago noua à Scipione superiore expugnata. Porro Hispania Romanis obstitit plus ducentis annis, sub Augusto primum perdomita. Insule due adiacent Hispaniæ Baleares, maior & minor, quæ hodie etiā inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculis sacra. Item Herculis colūna in Betica, Calpæ.

DE GALLIA. CAP. XXV.

Sequitur Gallia post Pyrenæos montes, inter Hispaniam Germanicāq; & duo maria, Oceanum & mare nostrum sita. Quam C. Cesar, & ueteres omnes in partes tres diuiserunt, Aquitaniam, Celticam (quæ propriæ Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtæ à Belgis flumine Sequana, Deniq; Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim est antiquus limes Gallorū & Germanorum apud omnes authores. Atq; hæc diuisio fuit antiqua. Augustus autē Cesar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnā & Ligerim amnes est populorū. Tum reliquos Celtas, in Galliam Lugdunensem & Narbonensem diuisit, adiecta Narbonensi prouincia ueterē, quam antea Romani tenuerant, quæ q̄; hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuisionē posteriores secuti sunt Geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoque nunc prosequemur.

Aquitania igitur habet ab occasu oceanum Aquitanicum, à septentrione & ortu Lugdunensem Galliam, flumine Ligeri discretam, à meridie pars

Tertia Europæ
tabula.

vidie partim Pyrenæos montes, partim Narbonensem Galliam.

Lugdunensis à septentrione oceanum Britannicum spectat, ab occasu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuisam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonensem Galliam.

Deniq; Belgica à septentrione Britannicum habet oceanum, ab occasu Lugdunensem, ab ortu Germaniam magnam, diuisam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonensem Galliam.

Postremo Narbonensis Gallia, à septentrione Lugdunensi ac Belgica concluditur, ab occasu Pyrenæis montibus ac Aquitania, ab ortu alpibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in descriptione Gallie, quod ad loca attinet, plus tribuendum C. Cesari, quam Ptolemæo. Quippe Cesar regionem peragravit ac uisit. Fuit enim diligentissimus in locis describendis Cesar. Porro Ptolemæus id non egit ut omnia priuata loca ad amussim pingeret, sed ut regionum in genere ueram phantasiam ac formam oculis subijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones, uiciniq; populi, nequaquam Belgis sunt adscribendi, sed Celtis: etiamsi aliter tradidit Ptolemæus. Item Dubis, quem Cesar Alduasdubim uocat, Arar, & Rhodanus, non ex eisdem montibus originem ducunt. Nec Auenticū, aut ciuitas Equestris, Sequanorum ciuitates sunt, etiamsi ita exhibuit nobis Ptolemæus: sed Heluetiorum, ut de Auentico Cornelius Tacitus lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate Equestri satis patet ex situ Heluetiorum, à Cesare descripto. Gallorum omnium fortissimi (ait Cesar) Belgæ, maximæ famæ Celta. Cesar totam Galliam decennio subegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportunissima in utraq; maria, & nostrum & oceanum. Eam Franci, origine Germani, magna ex parte occupauerunt, præterq; Belgicæ maritimam oram, & eam qua Rhenum attingit: præterq; Lothoringos, & Heluetios, qui hodie Sabaudienses dicuntur. Urbes habent principalem Lutetiam, olim Parisiorum oppidum, & Lugdunum

Lugdunum nobile emporiū. Belgæ hodie in Picardos, Flandros, Brabātos, Hollandosq; diuisi sunt, & quosdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gasconie hodie nomē retinent. Celtæ aut̄ innumera nomina. Ex his multi sunt, qui Francis parent, sunt item qui non parent.

DE GERMANIA. CA. XXVI.

Germania magna ab occasu Rhenum habet Galliasq; à septentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rhetiam, Vindelitiam, Noricum, Pannonias duas, superiorem & inferiorem. Ab ortu Vistulam flumen, & Carpathum montem. In hac tam uasla ac magna natione, ex antiqua appellatione quatuor diu taxat populorū nomina mansere, Saxonum, Phrisiorum, Marcomannorum, & Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad Albi fluiuium habitabant, patentissima regione, ut patet apud omnes auctores. Ceterum Strabo etiam Sueuorum ad ortū Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoque manet nomen. Marcomanni autem hodie uulgo Merrenlandi dicuntur. Germania maximus fluuius est Albis, ultra quem Romani non habuerunt imperiū, ait Strabo lib. 7. Maxima sylua in ea Hercinia est, de qua Cæsar lib. 6. elegantissime differit: & quæ hodie nigra sylua dicitur, eiusdē caput est. Bacenis aut̄ sylua longe alia est, uidelicet nō longe ab Albi fluuiio in Sueuis. Multi hodie picariam uolunt: quæ in Turynge est. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuisa est, non magno suo cōmodo. Utitur aut̄ fermē uetere lingua Germania, exceptis Bohemis, ac partē Poloniae. Vrbes quoq; in ea præclarissime, ut urbs Norica in umbilico propē Germaniæ, Erphordia in Turynge, Praga in Bohemis, Vratislaui in Silesijs, Lubecum in Cimbricæ Chersonesi Isthmo, & reliquæ infinitæ.

DE RHAETIA, VINDELITIA, NORICO,

Pannonijs duabus, Illyri, & Dalmatia. CA. XXVII.

Rhetia ab occasu Heluetijs, à septentrione Danubio & Germaniæ, ab ortu Lyco flumine & Vindelicia, à meridie alpibus terminatur

Quarta Europa
pe tabula.

Quinta Europa
pe tabula.

H

minatur. Hæc natio non prorsus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comum usq; extendit. Hi origine Thusci sunt, ut autor est L. Iulius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thusca etiamnum apud Rhetos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait L. Iulius. Ipsi in tria fœdera scissi sunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

Vindelitia ab occasu Lyco & Rhetia, à septentrione Danubio & Germania, ab ortu Aeno & Norico, à meridie item alpibus clauditur. In ea præclarissima urbs Augusta Vindelicorum ad Lycum amnem.

Noricum ab occasu Aenum flumen & Vindeliciam, à septentrione Danubium & Germaniam, ab ortu Pannoniam superiorem, à meridie alpes habet. Hæc duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

Pannonia superior ab occasu Noricum, à septentrione Germaniã & Danubium, ab ortu Pannoniam inferiorem, à meridie Illyrum habet. Hodie Austria & Stiria. Porro in ea præclarissima urbs Vienna.

Pannonia inferior à septentrione Germaniam & Danubiũ, ab occasu Pannoniam superiorem, à meridie Liburniã siue Illyrim, & ab ortu Iazygas Metanastas habet. Hæc hodie sub Vngaris propemodum est.

Illyris, quæ eadem Liburnia (nam authores hæc duo nomina sepe cõfundunt) item Dalmatia (quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non singulatim descripta, quanquam regionem singularem puto) à septentrione habent utranq; Pannoniam, ab occasu Histriam, ab ortu superiorem Mysiam, à meridie Macedoniam ac mare Hadriaticum. Totæ hæc Natio Sclauonia hodie uocatur, vulgo Wendenland.

DE ITALIA, CORSICA, SARDI
nia, & Sicilia, CAP. XXVIII.

Sexta Europæ
tabula.

HAstenus quæ libro II. apud Ptolemæum sunt regiones, nunc quæ libro III. Italia peninsula ab occasu Alpium iugis terminatur, ad Varũ usq; flumen, & Tyrreno pelago, quod etiã mare Tu cũ & inferũ dicitur, à septentrione alteris alpium iugis, quæ Rhetia, atque alijs sequentibus

sequentibus nationibus imminent, ab ortu Hadriatico mari, quod nunc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur, deniq; à meridie mari Siculo. Hæc omnium regionum præclarissima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem. Vrbes præterea præclarissimas, Insubrium Mediolanum, Venetorum Veronam, & urbem nouam, quæ nunc Italiæ clarissima est, Ligurū Genuam, Tuscorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tendit, perinde atq; spina per tergum hominis. Est in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem usq; amnem, ubi uera Italia incipit. Hæc olim Gallia Cisalpina uocabatur, cum altera Gallia, uidelicet nostra, Transalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiæ forma tibiæ demortui hominis adsimilis est.

Cyros, quæ & Corsica insula, ab occasu & septentrione mari Ligustico, ab ortu Hetrusco clauditur, à meridie mari, quod inter ipsam ac Sardiniam iacet. Hæc insula est nunc sub Genuensium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenū pelagus, à meridie Africū, ab occasu & septentrione Sardoum. Hæc insula plantæ humani pedis adsimilis est.

Sicilia insula triquetra, ab occasu & septentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico siue Ionio. Tria habet promontoria, unum e & Trinacris à Grecis dicta, quorū Pelorus septentrionem ac Italiam spectat, Pachynus ortū, Lilybæū meridiem & occasum. Ex Lilybæo qdam naues à Carthaginensiu portu egrediētes uidere poterat, ut refert Valer. Max. lib. 1. non ita longe à fine. Itaq; qdam putāt Siciliā plus equo remotā ab Africa in Ptolemæi descriptione. Strabonem lib. 7. ait Carthaginē distare à Lilybæo spacio milliu stadiorū ac quingentorum ferè, quæ cum Ptolemæi nō omnino discrepat pictura. In hac insula mons Aetna incendio memorabilis, Syracusæ urbs, ac Messina. Sardinia ac Sicilia hodie sub ditione Hispanorum esse dicuntur.

Septima Europæ
tabula.

DE SARMATIA EUROPAE, TAURICA

Chersoneso, Iazygibus Metanastis, Dacia, duabus
Mysijs, & Thracia. CA. XXIX.Octava Europæ
tabula.

Sarmatia Europæ terminatur à septentrione oceano Sarmatico, ab occasu Vistula fluuio & Germania, à meridie Iazygibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuio Tanai, Mæotideq; palude. Hæc regio nostra etate in multas regiones diuisa est, Poloniam, Rhusiam, Prusiam, Lituanicam, Liuoniã, Moscouiã, Podoliam, Albam Rhusiam. Sarmatie maior pars, neq; parua Germaniæ portio hodie sub uictoriosissimo principe SIGISMUNDO rege Poloniae degit. Est in hac Borysthenes satis celebre flumen.

Nona Euro-
pæ tabula.

Taurica Chersonesus Mæotide palude, Cimmerico Bosporo, ac mari Euxino penè circumdatur. Hodie minor Tartaria à quibusdam.

Iazyges Metanastæ terminos habent à septentrione Sarmatiam Europæ, ab occasu & austro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie septem castra dicuntur, uulgo Sibenburg.

Dacia terminatur à septentrione Sarmatia Europæ, ab occasu Iazygibus Metanastis, à meridie Mysia superiore & Danubio, ab ortu Mysia inferiore & Danubio. Hanc hodie Transyluaniam uocant. Est autè longe alia ab ea, quam non rectè hodie Daciam uocant, cum sit Dania appellanda, uulgo Dänmårck, ad Cimbricam Chersonesum.

Mysia superior à septentrione habet Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciam. In ea est Dardania. Hæc hodie Scruia dicitur.

Mysia inferior ab occasu habet Daciam, à septentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius sex hostijs ad pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

Thracia à septentrione habet inferiorem Mysiam, ab occasu superiorem.

riorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Bosporum Thracium, ac Ponticæ. In hac Constantinopolis est, olim Bizantium.

Ad Thraciam & Hellepontum est proprie Chersonesus, ubi urbs Sesus, amore Herus & Leandri clara.

DE MACEDONIA, EPEIRO, ACHAIA, Euboia, Peloponneso, & Creta insula. CAP. XXX.

Macedonia limites habet à septentrione Dalmatiam, Mysiam superiorem & Thraciam, ab occasu Ionium pelagus siue Hadriaticum, à meridie Epeirum atq; Achaiam, ob ortu Aegæi pelagus. Eanatio rebus gestis, & regum nobilitate, præclarissima, præcipue uero Alexandri Magni. In ea urbes quoq; præclarissimæ, Thessalonica, Philippi, Demetrias. Montes: Athos, Olympus, Ossa, Pelios, & Othrys. Fluvij: Sperchius, Peneus, Axius & Strymon. Ptolemæus hanc latioremscit quàm uetusta descriptio habet apud Liuium de bello Macedonico.

Epeirus à septentrione terminatur Macedonia, ab occasu & meridie mari Ionio siue Hadriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acroceræneæ & Pindus à Thessaliæ imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia, & Actium. Hec natio à Romanis maxime uastata fuit, nobilis suo quondam Pyrrho rege. Insulam adiacentem habet Corcyram, olim Phæaciam dictam ut putant quidam, nobilem carmine Homeri, & Alcinoos rege, nunc Corfun nominant. Sunt & aliæ adiacentes insule, Ithaca Vlyssis patria, Cephaleniæ, & Echinades, ac Zacynthus.

Achaia ab occasu habet Epeirum, à septentrione Macedoniam, ab ortu mare Aegæum, à meridie Hadriaticum, & Creticum pelagus. In hac sunt Athenæ disciplinarum alitrix quondam, Delphi in Phocidæ oraculo Apollinis clari. Montes, Helicon, Parnassus, Cytheron, Hyæmettus. Fluvius, Asopus. Regiones præclarissimæ, Aetholia, in qua Calydon: Bœotia, in qua Thebæ: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Sunium promontorium. Achaia Eubœia ingens adiacet insula,

H. 3. hodie.

Decima Europa
tabula

hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Aristotelis. Ea est iuxta Euripum e regione Aulidis portus Bœotie.

Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, et Creticum pelagus. Ab occasu atq; meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticū mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Mycenarum, Argiuorum, Lacedæmoniorum, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pyliorum, & Messeniorum imperium. Multæ horum populorum præclarissime urbes, multi principes celebrati, immense res gestæ, montes quoq; ac fluuij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cythera, ab ortu Salamina, & Aeginam maximæ fāmæ.

Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, à septentrione Cretensi, à meridie Punico, ab oriente Carpathio. Hac quoq; insula nulla sub cælo magis celebrata, centum olim habebat oppida, ideòq; ab Homero ἐκὰτὸ μπόλιον dicta, hodie Candia. Item in Aegæo pelago insulae sunt multæ, quædam ab situ uocantur Cyclades, quæ circa Delum in circulo positæ sunt. Reliquæ Sporades dicuntur, quod undiq; per mare disperse sint. De his omnibus Plin. lib. 4. cap. 12. copiosissime. Hæc omnes nationes, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcarum imperio iunt.

AFRICA.

DE APHÏRICA, ET EIVS PARTIBUS, ac primum de Mauritanijs duabus, Africa minore, ac Numidia. CAP. XXXI.

SEquitur deinde Aphrica, altera mundi pars, quam Ptolemæus lib. Quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autē regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Casariensem, Numidiam nouam, Aphricam proprie, Cyrenen, Marmaricam, Libyam, Aegyptum infere-

riorem

riorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam supra Aegyptum, Aethiopiam omnibus his australiorem.

Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanum occidentalem, ad septentrionem fretum Herculeum & ibericum usq; ad Maluæ fluij hostia, ab ortu Mauritaniam Cesariensem, à meridie Getuliam & Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiore & minorem. Est in ea Tingis Cesarea, & columna Herculis Alyba.

Mauritania Cesariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sarcum pelagus usq; ad Ampsagum fluium, ab ortu Africam, à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Siphacis quondam regia, & Masæsyliorum regnum, quod postea in Masanisiæ manus uenit.

Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cesariensi, & Ampsaga fluiuo: septentrionale, pelago Aphricano: orientale, Cirene: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est pertinax in perniciem usq; suam Romani imperij amula. Est Utica, ubi posterior Cato se occidit. Est & Numidia prouincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemæus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Quanquam Ptolemæus eam Cirtesiorum faciat urbem. Multæ ante Aphricam insulæ sunt, & duæ Syrtes, maior & minor, impediti ac salebrossi sinus maris. Hæc tota cum duabus Mauritanij natio, hodie Barbaria uocatur.

DE CYRENAICA, AC RELIQVIS
nationibus Africæ. CA. XXXII.

Cyrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Africam proprie, à septentrione Libycum pelagus, ab ortu Marmaricam, à meridie deserta Libyæ interioris. Ciuitates insignes inter cæteras sunt Beronice, Arsinoë, Ptolemæis, Apollonia ac Cyrene. unde & Pentapolis dicta.

Marmaricâ, Libyam, ac Aegyptum, Ptolemæus non adeo accurate distinxit, quanquâ Marmaricâ ad Cirenem ponit, deinde Libyam, postremo Aegyptum ad Asiam & sinum Arabicum. Hæc tres etiam nationes ad septentrionem

Prima Africa
ca tabula.

Secunda Africa
ca tabula

Tertia Africa
ca tabula

HEN. GLAREANI

septentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopiam supra Aegyptum. In Libya hac est Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. In Aegypto inferiore Alexandria est metropolis, opus Alexandri Magni, & regum Ptolemaeorum regia, denique nostri Ptolemei patria. Hec Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuiio totius orbis maximo, qui septem hosijs in nostrum mare exoneratur, ac Aegyptum inferiore in litera Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio est ad Nili ripas utrinq; ac undique propemodum montibus circumdata. In ea multae ac praeclearissimae urbes, ut Thebae centum portis, Homero celebrata: quae etiam *σιόπολις*, de qua Iuuenalis:

Rari quippe boni, numero sunt uix totidem quot
Thebarum portae, uel diuitis hostia Nili.

Ad sectionē Nili, ubi Δ efficit, Babylon est: atq; paulo infra Tanis, ubi filij Israēl priorem captiuitatem, de qua in Exodo passi sunt, ac Mo se duce per rubrum mare siue sinum Arabicum in desertis Arabiae deducti, postea in terram sanctam uenerunt.

Quarta Africa
caetabula.

Libya interior terminatur à septentrione duabus Mauritanijs, Africa atq; Cyrene, ab ortu Aethiopiae quae supra Aegyptum est, ab occasu oceano occidentali, à meridie Aethiopiae omnibus his australiore. Populi in hac celebres Garamantes, & Getuli. Aethiopia quae supra Aegyptum est, terminos habet à septentrione Aegyptum, Marmaricam, & Libyam: ab occasu interiorē Libyam, à meridie exteriorē Aethiopiā, ab ortu Arabicum sinum siue mare rubrum. In hac Mercē insula est Nili, in qua diuus Matthaeus praedicasse Euāgelium dicitur, item Troglodytica natio & Aromata.

Aethiopia omnibus his australior, à septentrione habet Libyā interiorē & Aethiopiā supra Aegyptū, ab occasu & meridie Ptolemaeo incognitam terrā, ab ortu sinū Barbaricum, quae pars est oceani Indici meridionalis. In hac montes Lunae sunt, ex quibus Nili paludes originem trahūt. Extremū Ptolemaeo cognitū Praesum est promontoriū. uerū nostra aetate tota haec portio à Lusitanis inuēta est, ut postea exponemus.

ASIA

ASIA.

DE ASIA TERTIA PARTE MVNDI.
CAPVT. XXXIII.

A Siam magnam Ptolemæus tribus libris descripsit, quinto, sexto, & septimo: item, 12. tabulis. Prouincias eius facit. 48. quanquã in ultimo catalogo libri octauæ apud eundem non usq; adeo clarum est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiã, ac Paphlagoniam: utraq; enim illic binæ, quæ in quinto singulæ, nec distinctæ. Idem de magna Phrygia & Syria Caua dubitamus. Sunt autem in quinto hæ nationes: Pontus ac Bithynia: quæ proprie Asia dicitur: Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia, Asiatica, Colchis Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus insula, Syria caua, Phoenice, Palestina Iudæa, Arabia petraea, Mesopotamia, Arabia deserta, Babylonia. In sexto hæ sunt nationes: Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix, Hircania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaum montem, Scythia extra Imaum montem, Særica, Aria, Paropamisus, Drangiana, Arachosia & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, & Taprobane insula.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA PROPRIE, Lycia, Galatia ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore & Cilicia. CAP. XXXIIII.

Ponti ac Bithyniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosphorus & Propontidis pars, à septentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatiæ, à meridie regio quæ proprie Asia. In ea sunt urbes præclara Chalcedon, Nicea ac Nicomedia. Prima Asiæ tabula.

I Quæ pro-

Que proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu Propontidem, Hellespontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Mirtoum dicitur. à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliam, ac Galatiã. Sed notandum regionẽ que proprie Asia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnam ac Cariam. Præterea esse in ea Myfias duas, maiorem ac minorem. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc quidem dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea esse Aeolida, Ioniam, ac Dorida regiones. Est aut hęc natio abunde apud omnes authores celebrata urbibus præclarissimis. Præterea fluminibus ac mœtibus innumeras. Carum etiam nomẽ in militia clarum est, Lydorum uero in diuitijs. Hęc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione que proprie Asia dicitur, ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniam & partẽ Asiae proprie, à meridie Pamphyliam, ab ortu Cappadociam, à septentrione pontum Euxinum. In hac Paphlagonia est ad pontum Euxinum. Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Medici imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similem Treuirorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentrione Galatia, ab ortu Cilicia & Cappadocia, à meridie Paphylico mari. In hac sunt Perga & Attalia ciuitates, quarũ mētio est in Actis Apostolorũ.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, & superne etiam maiore, à septentrione pontum Euxino. In hac flumen est Termodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus & Temiscyra. Item Amaseia Strabonis patria,

Armenia minor à septentrione & occasu habet Cappadociã, ab ortu

Armeniã maiore, distinctã ab ea Euphrate flumine: à meridie Ciliciam.

Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentrione Cappadocia & minore Armenia, ab ortu Ammano mōre, à meridie mari Iffico siue Cilicio. In hac fluuius Cydnus, qui Tharsum urbem præclarissimã perluit, D. Pauli patriam. Hactenus Chersonesi regiones enumeratæ sunt, quam minorem Asiam uocamus. Habet autem insulas circumquaq; adiacentes. Et Troas qdem, Tenedon, & Lesbos: Lydia uero Chiũ: Ionia autem Icarum, & Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathum, Lycia Rhodum, omni etate clarã insulam.

DE SARMATIA IN ASIA, COLCHIDE,
Iberia, Albania, & Armenia minore. CAPXXXV.

Sarmatia Asiatica terminatur à septentrione terra incognita Ptole
Smæo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuiio, Mæotide palude
ac Cimmerico Bosphoro: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Al-
bania: ab ortu Scythia intra Imaum montē, & mari Caspio. In hac sunt
Amazones, montes Hyperborei, & Caucasus, Mithridatis regio, Ale-
xandri columna. Et Turci, q̄ corrupte in omnibus Ptolemæi codicibus
Tusci leguntur. Hæc hodie Tartaria dicitur. Hic etiam notandũ quã
Ptolemæus duas Sarmatias facit, eas alios authores Scythias nominare.
Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidisse, Tametsi om-
nes septentrionis populos Scythas nominant passim.

Secunda Asia
tabula.

Colchis habet à septentrione Sarmatiam in Asia, ab occasu pontum
Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam: in ea Phasis
flumē, & urbs Dioscurias. Ex ea Medea cũ Iasone profugit in Græciã.

Tertia Asia
tabula.

Iberia undiq; mōribus septa, terminatur à septentrione eadē Sarmat-
tia, ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia, ab ortu Albania.

Albania habet à septentrione eandem Sarmatiam, ab occasu Ibe-
riam, ab ortu mare Caspium siue Hyrcanum, à meridie Armeniam
maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit

Pompeius. Aiunt & in ea diuū Barptolem.eum concionatū uerbū deī.

Armenia maior terminatur à septentrione Colchide, Iberia, ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadocie, ab oriente mari Caspio & Media, à meridie Mesopotamia, atque Assyria. In montibus Armenie post diluuium arca Noë consedisse dicitur Gene. cap. 8. Quidam etiam addunt in Gordiaeis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA, SYRIA, ATQVE
eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palestina Iudæa, Arabia
petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, ac Babylonia.

CAPVT XXXVI.

Quarta Asiæ
tabula

Cyprus insula ab occasu pelagus habet Pamp^lylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à septentrione Cilicium. Hæc insula Veneri quondā sacra fuit, Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à septentrione Armenijs, ab occasu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palestina, ab ortu Arabia deserta, Mesopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudeorum scriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua, siue Coele, quam non recte uocant Curuam. Antiochiam habet ad Orontem fluum, nominatissimam urbem in Actis Apostolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damascum. Montes: Carmelum, Lybanum, & Antilybanum.

Palestina Iudæa pars Syriæ, habet à septentrione Phœniciam, ab ortu Syriæ partem, à meridie Petræam Arabiam, ab occasu Syriacum pelagus. In hac Hierosolyma, Cesarea Stratonis, Ioppe, nunc Iaphet. Multæ item aliæ in sacris literis nominate urbes. Ipsa etiam Samariā complectitur ac Galileam. In ea Iordanis fluuius, qui Genesar lacum effundit. Ptolemæus etiam Tiberiadis addit lacū, qui neq; apud Pliniū, neq; apud Strabonem habetur, sed Tiberias oppidū ad Genesaritidē lacum

cum legitur apud Plinium: deniq; in Asphaltida labitur, quod mare mortuum uocant. In ea est terra, quam sanctam uocant sacrae literae, diuisa in duodecim tribus Israel. Cuius longitudo est à Dan ad Bersabem, latitudo ab Ioppe ad mōtana, quae undiq; Iordani imminet ab Arabibus

Arabia Petrae terminatur ab occasu Aegypti, à septentrione Palaestina Iudaea, à meridie interiore sinu Arabico, ab ortu Arabia Felice ac deserta. In hac Petra est metropolis. Haec olim Nabatea dicebatur. Per huius partem filij Israel ex Aegypto in terram sanctam uenerunt.

Mesopotamia finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphrate fluuio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratem flumen. Haec regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Geneleos capite. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carræ, Cæde M. Crassi nobilis, ab Hebræorum historicis maxime celebrata. Item Edessa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib. .i. cap. .11.

Arabia deserta habet à septentrione Mesopotamiam, ab ortu Babyloniā, à meridie felicem Arabiam, ab occasu Syriam ac Arabiā Petraeā

Babylonia terminatur à septentrione Mesopotamia, ab occasu Arabia deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldaea regio est, cuius urbs Vrchoa, quae apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abraham Geneleos cap. xi. In regione Babylonia, obs. est ipsa Babylon, opere ac magnificentia inter septem orbis spectacula. Haec tenus libri. V. regiones receimus, sequuntur nunc libri VI. eiusdem Ptolemæi

DE ASSYRIA, SVSIANA, MEDIA,

Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs. CAP. XXXVIII.

Assyria finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Mesopotamia & Tigri flumine, à meridie Susiana, ab oriente Media. Horum Imperium & antiquissimum erat, & maximum.

Quinta Asia
tabula.

HEN. GLAREANI

In hac est Ninus urbs, ædificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria; à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyrijs tralatum. Porro regum Persarum domicilium erat æstiuo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentrione Assyriã, ab occasu Babyloniã, ab ortu Persidem, à meridie Persicū sinū. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis terminatur à septentrione Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanij duabus, à meridie sinu Persico. Hi à Medis in se & Susa rectulerunt regnum. Quorum nomē & lingua etiamnum toto oriente clarēt.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniã, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omnium orientaliū maxime Romanorū impium, cum potissimum florerent Romani, retulerunt.

Sexta Asia
tabula.

Arabia felix à septentrione habet Petream atq; desertam Arabias, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra etate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à septentrione Hyrcano pelago, ab occasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, serax natio Tigridum. Vnde illud Virg. Aeneid. 4. Hyrcanæq; admorūt ubera Tigres.

Deserta Carmania habet ab occasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia, ab occasu Perside & sinu Persico, à meridie Indico pelago. Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA, BACTRIANA, SOGDIANA, SACSIS, DUABUS SCYTHIJS, AC SERICA, C A. XXXVIII

Septima Asia
tabula.

MArgiana habet ab occasu Hyrcaniam, à septentrione Scythiã intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianam.

In ca

In ea Massagetae sunt, Dae & Tapuri populi.]

Bactriana terminos habet ab occasu Margianam, à septentrione et ortu Sogdiana diuisam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamisadas. In ea Bactra sunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occasu & septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander Magnus exercitum duxit. Sunt autem duae Alexandriae in ea, Oxiana ac ultima.

Sacae terminantur ab occasu Sogdiana, à septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum est: ciuitates enim non habent, nemoque autem & speluncas inhabitant, ait Ptolemaeus.

Scythia intra Imaum montem ab occasu habet Asiaticam Sarmatiam, à septentrione terram Ptolemaeo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occasu Scythia altera & Sacis, à septentrione terra incognita Ptolemaeo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiae extra Gangem. Sane ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram uel nullam potius esse mentionem.

Serica terminatur ab occasu Scythia quae extra Imaum est, à septentrione atque ortu terra incognita Ptolemaeo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Issedones sunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMISADIS, DRANGIANA, ARACHOSIA, GEDROSIA, DUABUS INDIJS, Sinarum regione, & Taprobana insula. CAP. XXXIX.

Sequuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro, Philippis filio, lustratae, alioqui non usque adeo celebres.

Aria à septentrione habet Margianam ac Bactra, ab occasu Parthiam ac Carmaniam desertam, à meridie Drangianam, ab ortu Parthiam

HEN. GLAREANI

ropamifadis. In ea est Alexandria, ab ipso Alexandro edificata.

Paropamisade ab occasu habent Ariam, à septentrione Baetra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachosiam. Nomen habent à monte Paropamisso, qui ipsis imminet à septentrione.

Drangiana ab occasu habet Carmaniam desertam, à septentrione Ariam, ab ortu Arachosiam, à meridie Gedrosiam.

Arachosia terminatur ab occasu Drangiana, à septentrione Paropamisadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedrosia. In hac quoque Alexandria est.

Gedrosia terminatur ab occasu Carmania altera, à septentrione Drangiana ac Arachosia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali. Hactenus Ptolemæi libri. 6. regiones dictæ sunt, sequuntur nunc libri. 7.

Decima Asiae
tabula.

India cis Gangem habet ab occasu Paropamisadas, Arachosiam & Gedrosiam: à septentrione Imaum montem iuxta superiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alteram trans Gangem Indiã, à meridie indicum Oceanum. In hac Indus maximus est fluuius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionysiopolis, & Nysa apud authores, non longe ab Arachosia urbs. Hæc natio ingens est, qua uno nomine nulla maior.

Undecima Asiae
et tabula.

India trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam & Gangem fluuium, ad septentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In Hac est aurea Chersonesus inter duos sinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à septentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemæo incognita, ab occasu India trans Gangem & Magnus sinus. De hac regione propemodum nihil est apud authores.

Duodecima Asiae
tabula.

Taprobane insula opposita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, aliisque metallis abundans, nostra ætate non omnino eo modo reperia.

De regio

DE REGIONIBVS EXTRA PTO-
lemæum. CAP. XL. & ultimum.

QUæ extra Ptolemæi descriptionem sunt regiones non ita certis
authoribus traditæ sunt, nec etiam tanta diligentia ac arte de-
scriptæ. Ab occasu quicquid rerum ultra Hispanias, ac insulas fortuna-
tas est, totum Ptolemæo incognitum fuit. A septentrione quicquid ul-
tra sexagesimum tertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ulti-
ma, A meridie quicquid ultra decimum sextum gradum latitudinis Au-
strinæ, Ab ortu quicquid ultra centesimum octogesimum gradum: que
omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile est conspicerè.

Extra Ptole-
mæum.

Porro ad occidentem terra est, quam Americam uocant, longitudine
octoginta ferme graduum. Duæ insule Spagnolla & Isabella: quæ qui-
dem regiones secundum littora ab Hispanis lustratæ sunt, Columbo Ge-
nuensi, & Americo Vesputio eius nauigationis ducibus. Sunt qui putent
tempore Cesaris Augusti eam terram fuisse notam, atq; Maronem libro
sexto Aeneidos de ea hæc protulisse carmina:

Iacet extra sydera tellus,

Extra anni solisq; uias, ubi cœlifer Atlas

Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autem nul-
lam Aethiopiam extra Zodiacum iacere contendit. Itaq; ipse exponit
extra, id est, penè extra. Porro Donatus solem pro die, annum pro nocte
positum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A septentrione Islandia insula est, Grienland, Pilappenland, Nor-
uegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex est, orientalis, occidenta-
lis, & meridionalis. Gotlandia insula, Scania insula, quæ hodie Selan-
diam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocasse uidetur,
aut saltem uicinam Daniam: ait enim ab incolis nominari alterū mun-
dum

HEN. GLAREANI GEOGRA.

um, quippe quæ etiânum incomperatæ est magnitudinis.

Ad orientem maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum longitudinis gradum à nostris Geographis adijcitur. In qua immensa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Adpingunt insulam Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiore & minore, & quasdam alias insulas, non certa tamen designatione.

Ad meridiem nostra ætate Madagascar pingitur, in eo loco ubi Ptolemæus Menuthiam insulam libro. 4. capite ultimo posuit: præterea maxima portio Africæ ab Hispanis lustrata, itinere illo, quo Calecutium feruntur. Porro oceanum Indicum meridionalem à Prasso promontorio Africæ ad Cattigaram usq; Sinarum stationem, totum inclusum terra, Ptolemæus existimauit, quemadmodum mare Caspium, quod quidem omnes antiqui Geographi oceanum septentrionalis partem putarunt.

Sed illud Indicum nunc repertum est, non terra inclusum, sed ab meridionali Oceano esse. FINIS.

EPILOGVS.

Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubratiões, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quam sunt prompto, ad publicam studiosorum utilitatem animo compositæ. Quod si fortunatam hanc editionem uidero, dabo fidelem operam, ut aliquando et limatiões et locupletiores in publicum emittantur: ac alia item nostra, quæ studiosis non inutilia fore existimamus. Valete.

APVD FRIBVRGV M BRISGOICVM,

ANNO. M. D. XXXIX.

EXCVDEBAT IOANNES FABER
EMMEVS IVLIACENSIS

